Бранко Малешевић

Срби у Виндзору 1910 – 2025

ЧЕТВРТО ИЗДАЊЕ

Бранко Малешевић

Срби у Виндзору
1910 – 2025

У Слици и Речи

~ ЧЕТВРТО ИЗДАЊЕ ~

Виндзор 2025

Податак да је први Србин настањен у Виндзору био Коста Стефановић, који је дошао из Вршца 1910 године, је проверен и потврђен увидом у књиге пописа становништва (Census Canada).
То је камен међаш који означава почетак Српске заједнице у Виндзору.

Ова књига, која садржи кратку историју града Виндзора са најважнијим догађајима од 1741 године, као и причу о Српској заједници која је делила његову судбину током задњих 115 година, има за циљ да на овај скроман начин, речју и фотографијом, подсети на протекли период и остави трага за будућа покољења.

Аутор

Виндзор – град ружа и аутомобила

Настанак града Детроита, а тиме и Виндзора, почиње 1741 године подизањем утврђења *Fort Pontchartrain du Detroit,* за време француског краља Луја XIV.
Територија на којој се налази Виндзор и Детроит била је под француском контролом у времену од 1540 до 1775 године.
Ово утврђење подигнуто је на северној обали реке Detroit river, која је као и сам град добила то име по француском називу за водоток који повезује језера Ст. Клер (Saint Clair) и Ири (Erie).
Део становника прешао је на јужну страну реке ради обраде земљишта и лова и тако је настало мало насеље које се звало Јужни Детроит (South Detroit).
Реком раздвојено, насеље је живело као једно, све до 1796 када је повучена граница између САД и Велике Британије (Канаде) а која је ишла средином великих језера и река. Тада је већи део Детроита, са северне стране реке, припао САД а јужни Великој Британији односно Канади.
Становници лојални свом краљевству (Великој Британији), после те деобе прешли су на јужну страну и формирали ново насеље Сандвич (Sandwich) 1797 године.
Многе нове зграде подигнуте су за потребе администрације, јер је насеље постало седиште општине и главни привредни центар западне области.
Из тога доба сачуване су неке грађевине као што су Duff-Baby Mansion (1798), McGregor-Gowan House (1805) Francois Baby House (1812), Mackenzie Hall (1855), Dominion House Tavern (1878) John Spier`s General Store (1880) и друге још увек добро сачуване зграде које су и данас у употреби а под заштитом су државе као вредно историјско наслеђе.
Занимљиво је да *Dominion House Tavern* и данас, после толико година обавља исту врсту делатности, као таверна (пивница) омиљено је стециште бројних посетилаца, домаћих и гостију са стране, а посебно студената са оближњег универзитета.
Изградња железничке пруге 1854 године утицала је на формирање новог насеља, Виндзор (Windsor) на око 2-3 километра узводно од Сандвича. Ово насеље, будући да је пруга привлачила све више привредника, брзо је расло и постепено преузело примат у односу на Сандвич.
Hiram Walker је 1858 године изградио вискару која је производила чувени виски "Walker Club", касније преименован у "Canadian Club", и тиме ударио темеље новом насељу које ће бити изграђено по плану и под пуном контролом породице Walker.
Породица Walker је имала много утицаја на све што се дешавало у насељу. Она је водила бригу о подизању школа, болница, паркова, осветљења, и свега што је од јавног интереса за цело насеље.
Првих 140.000 долара стигло од породице Walker за подизање *Metropolitan General Hospital (*болнице) 1924 године, а прелепи дворац *Willisted Manor* и данас је на услузи грађанима Виндзора.
Валкервил се разликује од осталих делова града својом архитектуром која је резултат утицаја породице Валкер, а још увек је добро очувана.
Такође, ова породица је изградила жељезничку пругу *"The Lake Erie and Detroit River Railroad"* 1885 године. Сасвим пригодно и заслужно, жељезничка станица и цело насеље носи име *Walkerville.*
Долазак компаније "Ford" 1904 године означио је почетак изградње још једног новог насеља, Ford City, у суседству горе споменутог Валкервила.
Компанија Форд је брзо расла и већ 1913 године запошљавала је 1400 радника и тиме поставила темељ аутомобилске индустрије у Виндзору, који ће доласком Крајслера и Џенерал Моторса учинити овај град центром аутомобилске индустрије у Канади.
Две године касније насеље је добило статус града као што су то већ били Сандвич, Виндзор и Валкервил. Када је Форд сити 1929 године достигао број од 16 хиљада становника, добија ново име: Ист Виндзор (East Windsor) а 6 година касније сви се уједињују под именом Виндзор.

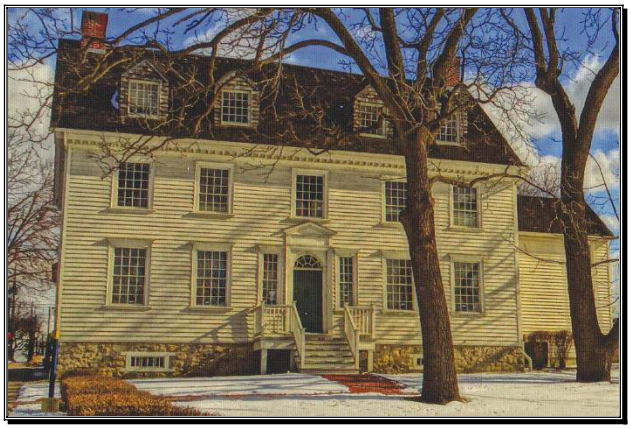

The oldest building in Canada west of Toronto
Duff-Baby House (1798)

Francois Baby House (1812)

Windmill 1810

Dominion House Tavern (1878)

< McGregor-Cowan House (1808)

Прелепи дворац *Willistead Manor*, Хајрам Вокер је 1906 године подигао за другог сина Едварда, који је дворац именовао по раније преминулом брату Вилису (Willis).
После смрти Едварда, породица је цело имање поклонила граду.
Од тада до данас је на располагању грађанима Виндзора.
Место где се често у дивном амбијенту обављају венчања и друге породичне свечаности.

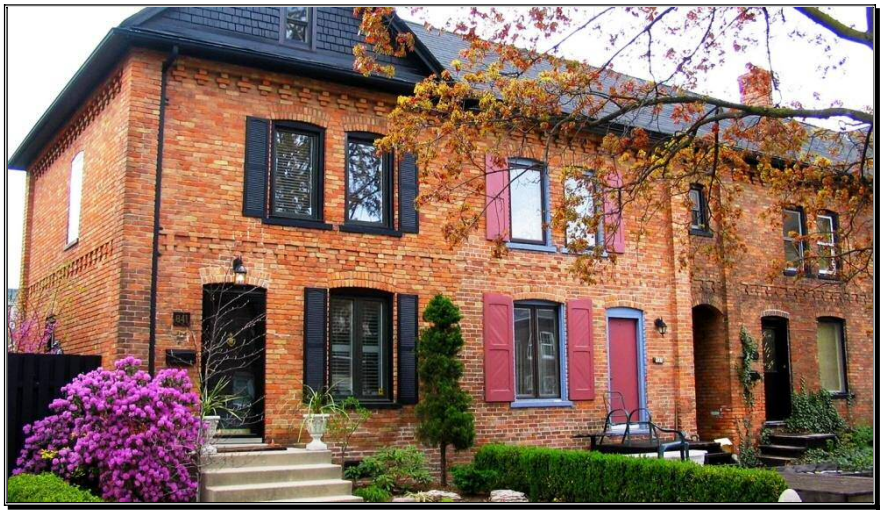

Архитектура старог Валкервила.

Као резултат сталног досељавања град је брзо растао, посебно Валкервил и Ист Виндзор.
Ту је живео највећи број Срба између два светска рата и све до седамдесетих година прошлог века, посебно на улицама Albert, Drouillard и Cadillac. Српски дом, црква Грачаница као и све три велике компаније (Крајслер, Форд и Џенерал Моторс) које су запошљавале многе наше сународнике, били су у непосредној близини, што је свакако утицало на избор где да се настане.

Виндзор је најстарије насеље западно од Монтреала које постоји од доласка Европљана, а познат је по свом јединственом положају: због тога што граница између Канаде и САД иде средином великих језера и река, на делу који раздваја ова два града, река Детроит својим кривудавим током чини да се Виндзор нашао јужно од Детроита. Када се посматра Детроит са Виндзорске стране, мало коме пада на ум да је иза Детроита Канада, и обрнуто, да се иза Виндзора налази Америка. Због тога путне ознаке у саобраћају збуњује многе возаче, посебно оне са стране који нису навикли на тај феномен.

Као погранични град, имао је привилегију да сва добра која долазе из Америке као резултат економског и научног развитка, први осети у Канади.
Виндзор је већ 1886 године, први у Канади, имао електрични трамвај, а 5 година касније и читав јавни превозни сервис на територији општине чинили су електрични трамваји.
Под утицајем индустријализације Детроита, а нарочито после доласка Џенерал Моторса (1919) и Крајслера (1925), Виндзор се развио у велики центар за производњу аутомобила, и постао седиште аутомобилске индустрије у Канади (Automotive Capital of Canada).
Виндзор је и град громова, тј. место са најчешћим и најбројнијим ударима громова у Канади.

Познат по својим парковима (којих у граду има 206, са укупном површином од преко 2500 акри) нарочито лепо уређеном простору поред реке, препун ружа – због чега је прозван градом ружа, "Windsor – City of Roses". Као симбол, ружа се налази на грбу града.

Виндзор и Детроит повезује најдужи међународни мост, "Ambassador bridge", као и два тунела, аутомобилски и железнички, преко којих се одвија најживљи саобраћај и највећи промет робе између две суседне државе.
Захваљујући чињеници да је Виндзор погранични град, са развијеном индустријом и богатом туристичком понудом, преко овог града одвија се око 40% међудржавне трговинске размене између Канаде и САД.
Реткост је да се негде рудници налазе у равницама, као што је случај са рудником соли, који се простире поред саме реке у Виндзору. Windsor Salt Mine је почео са радом далеке 1893 године.

Занимљиво је и то да се Виндзор налази у делу Канаде који је познат као предео великих језера (Great Lakes Area). Нека од ових језера већа су од многих морских површина:
Са једне стране Виндзора налази се најмање од 5 споменутих, језеро Ст. Клер (lake St.Clair) са површином од 420 квадратних километара, са друге стране је Ири (Erie) 25.600, које се код Нијагаре прелива у језеро Онтарио (Ontario) 18.960. Западно од Ст. Клера је Хјурон (Huron) 59.600, до њега је Мичиган (Michigan) 57.800 и на крају, односно на почетку је највеће од свих, језеро Супериор (Superior) са 82.100 квадратних километара. (поређење: површина Србије - 88.361).

Виндзор је најјужнији канадски град, а најјужнија копнена тачка Канаде је Point Peele на око 80 километара југоисточно од Виндзора, иначе национални парк Канаде и туристичка дестинација за бројне посетиоце из Канаде и САД.

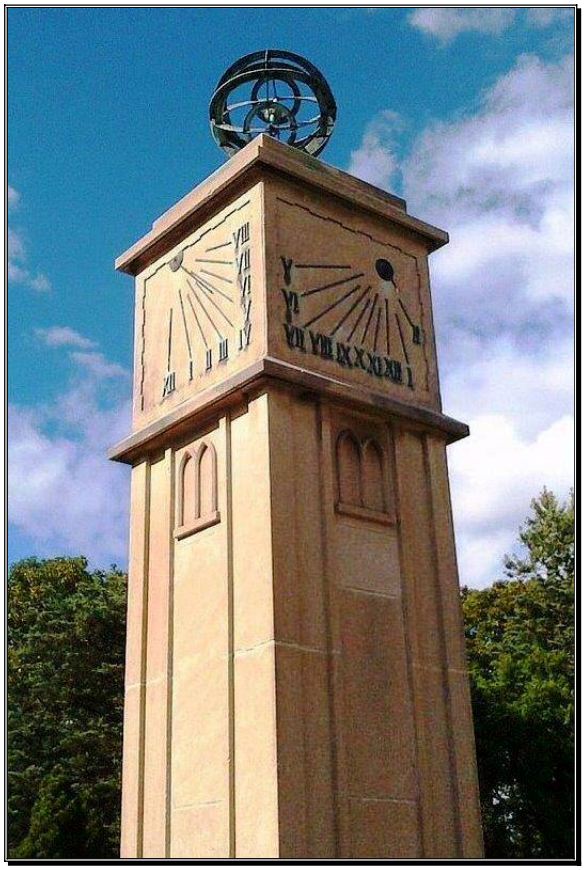

Jackson Park, један од 206 паркова у Виндзору

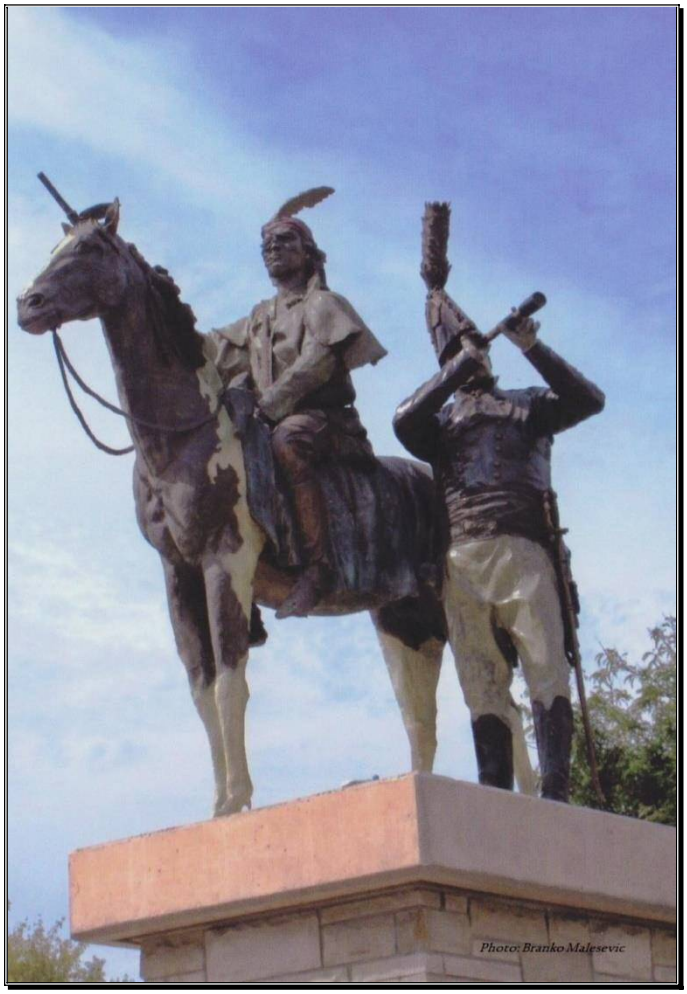

Споменик оснивачу Валкервила Хајрам Валкер-у (лево)
и споменик поглавици Тикамси и Генералу Сир Исак Брок-у (десно)

Човеку који је много урадио и задужио Виндзор својим неимарством, житељи овог града подигли су врло леп споменик поводом 200 - те годишњице његовог рођења.

После оснивања вискаре, која је одиграла велику улогу током Прохибиције 1920-1933, наставио је са подизањем насеља Валкервил, најлепшег дела града Виндзора, који је препознатљив по оригиналној архитектури. Неке од тих грађевина које су захтевале рестаурацију, доведене су у првобитни, оригинални изглед, захваљујући нашем суграђанину, Мајку (Милану) Брковићу, својевремено познатом кошаркашу, који је преузео бригу о одржавању већег броја зграда.

Споменик поглавици Тикамси и генералу Исак Брок-у подигнут је поводом 200 – годишњице ратова (1812 – 2013) у којима су положили своје животе за одбрану територије у границама данашње Канаде. Генерал Исак Брок страдао је код Нијагариних водопада 13 – ог Октобра 1812 године. Поглавица Тикамси је погинуо 5 Октобра 1813 године код места Moravian town, близу Виндзора.
Хајрам Валкер, Генерал Исак Брок и поглавица Тикамси важне су историјске личности везане за град Виндзор, где се сећање на њих гаји с дужним поштовањем.

Пре доласка Европљана на овим просторима живели су бројни народи, познати као "Индијанци". То су били Chippewas, Wyandots, Ottawas, Potawotamis који су настањивали данашњи Sandwich и La Salle. Најближи суседи њима били су са друге стране реке и језера народи, или племена како је уобичајено рећи, Erie, Shawnee, Miami, Illinois, Cayuga, Seneca и Mohawk, а иза њих на великим пространствима континента остали "Индијанци".
Као и други њихови сународници широм Северне и Јужне Америке, скоро да су потпуно нестали у неравноправној борби са освајачима из Европе.

Један од последњих покушаја отпора догодио се баш на овим просторима, где је поглавица племена Shawnee по имену Tecumseh (Тикамси) покушао организовати конфедерацију индијанских племена (народа) која би обухватала територију од севера до југа Америке, да би заједничким снагама покушали зауставити освајаче.
У сукобу између САД и Велике Британије 1812 године, поглавица Тикамси ставио се на страну Британаца.
Битка код места Thamesville 5 октобра 1813 коштала је живота овог поглавицу јер није хтео да напусти поприште битке у сукобу с бројнијим и боље наоружаним непријатељем, већ је остао са својим саплеменицима до краја и у неравноправној борби погинуо.

На месту погибије подигнут му је споменик, а сахрањен је на острву Walpole Island, индијанском резервату, око 80 километара удаљеном од Виндзора.
Поглавица Тикамси је, тиме што се ставио на страну велике Британије, много допринео да исход тога рата не буде погубан за Британце.
Тако је, уствари, допринео и Канади да сачува своје територије у данашњим границама.
Због тога се сматра за веома важну историјску личност, чија се жртва цени и поштује.
Најдужа улица у граду (22.5 километра) носи име овог поглавице, као и градић поред Виндзора (Tecumseh town).

Поглавица Тикамси је био врло способан вођа и неустрашив борац.
Свој народ учио је поштењу, самопоштовању и људскости.

То се може видети из примера обраћања својим саплеменицима.

... "So live your life that the fear of death can never enter your heart.
Trouble no one about their religion; respect others in their view, and demand that they respect yours.
Love your life, perfect your life and beautify all things in your life.
Seek to make your life long and its purpose in the service of your people.
Always give a word or a sign of salute when meeting or passing a friend, even a stranger, when in a lonely place. Show respect to all people and bow to none.
When you arise in the morning, give thanks for the food and for the joy of living. If you see no reason for giving thanks, the fault lies only in yourself.
Abuse no one and nothing, for abuse turns the wise ones to fools and robs the spirit of his vision.
When it comes your time to die, be not like those whose hearts are filled with fear of death, so that when their time comes they weep and prey for a little more time to live their lives over again in a different way.
Sing your death song and die like a hero going home…"

Порука својим саплеменицима

... "Живите свој живот тако да страх од смрти никада не уђе у ваша срца. Немојте правити проблема никоме у вези вере, поштујте мишљења других и захтевајте да и они поштују ваше.
Волите свој живот, побољшајте га, улепшајте све ствари у вашем животу.
Учините да ваш живот буде дуг, и да његова сврха буде у служби свом народу.
Увек се јавите или знаком поздравите пријатеља у пролазу, чак и странца, на усамљеном месту.
Покажите поштовање према свакоме, не клањајте се никоме.
Када устанете ујутру, захвалите на храни и радости живота.
Ако не видите разлога за захвалност, проблем је у вама самима.
Не злоупотребите ништа и никога, јер злоупотреба чини паметне будалама и одузима им дух расуђивања.
Када дође време смрти, немојте бити као они чија срца буду испуњена страхом када се суоче са смрћу, па плачу и моле се за још мало времена да поживе на неки начин.
Дочекајте смрт песмом као јунак који се враћа кући!."...

Лула Мира

Код Индијанаца дуван је симбол поштења, искрености и истине, када се користи у току разговора међу људима или када се обраћа Духу (творцу свега на земљи).
Када се пита, тражи савет или када се упућује молба Духу, дим из луле који претходи речима представља знак да ће речено бити прихваћено с поштовањем и пажњом.

Дим представља истину која разговором бива упућена саговорнику у видљивом облику.
Понудити дуван оном који даје савет је највиши израз поштовања и захвалности.
Живот Индијанаца одвијао се у потпуном складу са природом. Природа се чувала као што добар домаћин води бригу о свом поседу. Природа је за њих била Бог којем су се покоравали духовно од кога су тражили заштиту и коме су упућивали своје молитве.

Indian prayer

O, Great Spirit, creator of all things;
Human beings, trees, grass, berries.
Help us, be kind to us.
Let us be happy on earth.

Let us lead our children
To a good life and old age.
These our people; give them good minds.
To love one another.

O Great Spirit, be kind to us.
Give these people the favor
To see green trees,
Green grass, flowers and berries
The next spring;
So we all meet again.
O, Great Spirit, we ask of you

Молитва Индијанаца

О, велики Боже, створитељу свега:
људских бића, дрвећа, траве, јагода.
Смилуј се, помози нам
да будемо срећни на земљи.

Да упутимо нашу децу
У добар и дуговечан живот.
Овом нашем народу даруј добар разум
да волимо једни друге.

О, велики Боже, смилуј се на нас.
Омогући овоме народу
да види зелено дрвеће и траву,
цвеће и јагоде
и следећег пролећа.
Да смо опет сви заједно.
О, велики Боже, молимо ти се.

Вечно боравиште међу својим саплеменицима у резервату "Walpole Island"
уз језеро Ст. Клер, недалеко од Виндзора.

Underground Railroad
(Подземна Железница)

Овде није реч ни о каквој подземној железници, већ о вешто организованом и тајном преласку канадске границе, од стране црначких робова који су желели да се домогну слободе.
Дуго после закона о укидању ропства у Великој Британији и њеним колонијама, робовласнички поредак се још увек одржао у САД, посебно у њеном јужном делу.
Најкраћи пут до слободе водио је управо преко Виндзора и околине, посебно преко насеља Амерстбурга (Amherstburg) где је било тајно прихватилиште за бегунце. Они су се потом селили у Сандвич (Sandwich), Бакстон (Buxton) и Дрезден (Dresden) где се налази чувена "Чича Томина колиба" и веома добро опремљен музеј који пружа посетиоцима прилику да упознају многе чињенице везане за она неславна времена.
Многи наши исељеници у овим крајевима тако имају прилику да се након више деценија после читања популарне и скоро обавезне лектире, нађу у тој колиби и непосредно упознају са оним о чему су некада читали.

Чича Томина колиба

Рођен 1789 као роб, Ђосиа Хенсон (Josiah Henson) био је продаван три пута до своје 18-те године.
Када је 1830, сакупио 350 долара за откуп, власник је новац узео али тражио сада чак 1000 за слободу.
Са породицом је успео побећи у Канаду, где је, када је био 60 година стар, написао аутобиографију која је била инспирација да Хариет Бичер Стоу (Harriet Beecher Stowe) напише чувену ***Чича Томину колибу***, која је у првој години продата у 300.000 примерака.

Индијански Вук Караџић

Захваљујући подршци владе Канаде, почело је оживљавање неколико још увек преосталих језика "првих народа" на овим просторима. Од 53 колико је некада било у употреби, данас се говоре само три језика, и то у врло оскудном обиму. Појавом првих образованих из редова ових народа, почело се са прикупљањем заборављених речи а тиме и обнављањем језика. Појавио се и први "буквар" на језику Оџибва, са краћим објашњењима о значењу и изговору речи којег је сачинио млади професор из истоименог племена Исадоре Тулуз - Бебамикаве (Isadore Toulouse Bebamikawe).
Једну од тих књига Исадоре је поклонио аутору ових редова са посветом приликом сусрета у резервату *Walpole Island* недалеко од Виндзора.
Његов рад и труд на прикупљању народних умотворина, и записивању речи и обичаја, увелико подсећају на нашег Вука Караџића. Надајмо се да ће тако бити и успешан.

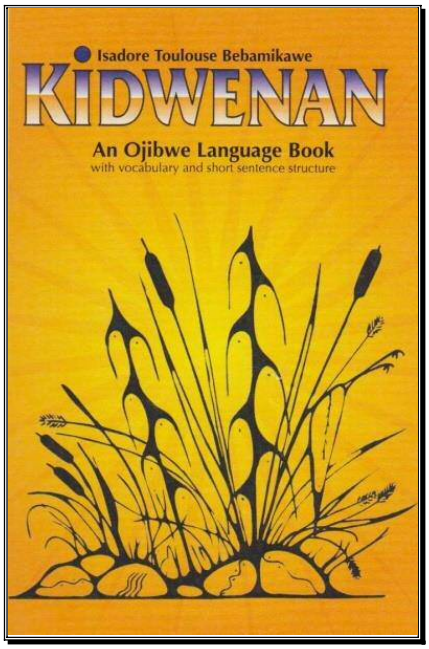

Исадоре Тулуз - Бебамикаве и сестра Анђелика (дизајнер споменика поглавици Текамси)

У Виндзору данас живи, према попису од 2001 године, 2860 припадника "првих нација", углавном из племена Оџибва. У ширем подручју града има их још око 1000, а у целом Онтариу нешто мање од 200.000 Индијанаца, из више племена.
Топоними који подсећају на некадашње далеко бројније народе присутни су на сваком кораку.
Сама држава Канада носи име индијанског порекла, *Canata,* реч из језика племена *Huron*, а значи село, насеље. Главни град Канаде, Отава, је добио име по народу из тог краја, племену Ottawa.
Највећа канадска провинција је добила име по називу за језеро *Ontario,* што на језику племена *Mohawk* значи лепа вода, лепо језеро.
Име највећег канадског града *Toronto,* на *Mohawk* језику значи састајалиште, место састанка, где рибари постављају дрвене бране за хватање рибе. Град Детроит је добио име по француском преводу *Detroit,* индијанске речи кланац, уско грло, што се односи на сужење реке где је подигнут град. Chicago је такође добио име од Индијанаца, а значи поље лука, дакле Лукавац, или Лучиште.
Многе провинције у Канади, државе САД, као и градови, реке, планине итд. носе имена преузета од староседелаца или директне преводе на енглески и француски језик.

A u c t I o n

Having sold my farm and am leaving for Oregon territory by ox team, I will offer at public sale at my home 2 Miles South of Versailles. Kentucky, on McConn Ferry Pike, on

MARCH 1st, 1849

all my personal property, to wit:

ALL MY OX TEAMS

EXCEPT TWO TEAMS – BUCK and BEN, and TOM and JERRY

2 Milk Cows, one Gray Mare and colt, 1 pair of oxen and yoke, one baby yoke, two ox carts, 1500 feet of poplar weather boards, plow with wooden moldboards
800 to 1000 feet of clapboards, 1000 ten-foot fence rails, one 60-gallon soap kettle, 85 sugar troughs, made of white ash timber; ten gallons of maple syrup; two spinning wheels; 3o pounds of mutton tallow; 1 large loom, made by Jerry Wilson; 3oo poles; 1oo split hoops; 100 empty barrels; one 32-gallon barrel of Johnson-Miller whiskey, 7 years old; 20 gallons of apple brandy; 40-gal. copper still; I doz. real books, two handle hooks; 3 scythes and cradles, 1 dozen wooden spiles; ballet mold and powder horn; rifle made by Ben Miller; 50 gals. of soft soap, hams, bacon, lard, 40 gals. of sorghum molasses`

SIX HEAD OF FOX HOUNDS – All Soft Mouthed Except One.

At the Same Time I will Sell My

6 NEGRO SLAVES

Two men 35 and 50 years old; two boys 12 and 18 years old; two mulato wenches, 40 and 30 years old. We will sell all together to same party but will not SEPARATE them.

TERMS OF SALE – Cash in hand or note to draw 4 per cent interest with Bob McConnell as security.

PLENTY to drink and eat!
J.F. SCHWE J.L. MESS

TO BE SOLD,

A BLACK WOMAN, named PEGGY, aged about forty years;

and a Black boy her son named JUPITER, aged about fifteen

years, both of them the property of the Subscriber.

The woman is a tolerable Cook and washer woman and perfectly

understands making Soap and Candles.

The Boy is tall and strong of his age, and has been employed in

Country business, but brought up principally as a House Servant.

They are each of them Servants for life. The Price for the Woman

is one hundred and fifty Dollars – for the Boy two hundred dollars,

payable in three years with Interest from the day of Sale and to be

properly secured by Bond & c. – But one fourth less will be taken

in ready Money.

PETER RUSSELL

York, Feb. 10th 1806

Време прохибиције

Прохибиција (Забрана) која је била на снази у времену од 16 Јануара 1920 до 5 Децембра 1933 године, односила се на производњу, продају и промет одређених алкохолних пића на целој територији САД, али не и на употребу и поседовање.
То је створило "рупу" у закону коју су довитљиви прекршиоци обилато користили.
Разлог доношењу закона о забрани је било стање у којем се употреба алкохола раширила у толикој мери да је то изазвало реакцију црквених (махом протестанских) кругова и неких друштвених организација, који су били забринути за последице које су из таквог стања произилазиле, као криминал, проституција, пад моралних и духовних норми.
Колико је потрошња алкохола узела маха, најбоље говори податак да је просечни Американац. конзумирао 1.7 литара недељно, три пута више него данас.
Закон је усвојен, забрана ступила на снагу, а продаја и промет алкохола су прешли у подземље и стара пракса се наставила.
Уживање у алкохолу узело је толиког маха да је то постало смисао и стил живота:

"Who does not love wine, women and song will be a fool for his lifelong!"

Four and twenty Yankees, feeling very dry,
Went across the border to get a drink of rye.
When the rye was opened, the Yanks began to sing,
"God bless America, but God save the King!"

Оно што је забрањено постаје још више привлачно, поготово ако доноси корист.
На све стране ницали су "бутлегери" који су на разне начине успевали да избегну контроли.
Боца, нарочито обликована, слично костобранима које носе фудбалери, постала је главни "посредник" у промету алкохола. Поготово су жене биле погодне за то, пошто "није било пристојно" претресати даме које иду у салоне на забаве (а у чизмама носиле боце вискија).
Тако је од речи Booth (чизма) и Leg (нога) постала кованица “Bootlegger”, што је назив за све који су на неки начин умешани у незаконит промет алкохола.
Виндзор, као град на граници и са великим капацитетом у производњи вискија, био је у центру догађања. Листајући новине из тог доба може се наићи на разне чланке који пишу о начинима кријумчарења алкохола преко границе.
Наводи се како је постојао и цевовод испод реке, а по поруџби Ал-Капоне-а из Чикага је стизао авион да би преузео товар. Ал-Капоне је у неколико наврата посетио *Rendezvous Tavern*, може се прочитати у тадашњим новинама. (*Rendezvous Tavern* се налазио на обали језера Ст. Клер, у источном делу Виндзора. После неког времена био је у власништву породице Ђорђа Вуичића, сада се на тој локацији налази луксузно насеље).
Приликом заседе од стране полиције у Чикагу 14 фебруара 1929 године, у такозваном *"Масакру на дан Светог Валентина"*, заплењене су веће количине вискија “Canadian Club”, произведеног у Виндзору, писале су новине. Држава је само имала штету, јер није убирала порез на промет који се и даље одвијао.
Колико је промет алкохола за време прохибиције био велики, говори најбоље чињеница да је то била највећа "индустрија" после производње и продаје аутомобила, од чега 60 милиона је удео Ал-Капоне-а у том "бизнису" годишње, без плаћања пореза, наравно.

Детроит и Виндзор - градови близанци (twin cities)

Настали као један град у истој краљевини, данас раздвојени границом две државе и даље живе у блиским односима, повезани многим заједничким интересима, туризмом, економијом, спортом, културом, родбинским везама. Срби са обе стране реке, одржавајући тесне везе путем спортских, фолклорних, црквених и других активности, и не осећају да живе у различитим градовима или државама. Добар пример коегзистенције пограничних градова две суседне државе.

Срби у Виндзору 1910 - 2023

Први Србин који се настанио у Виндзору (1910) био је *Коста Стефановић*, а брат *Душан* придружио му се две године касније. Дошли су из Вршца, тада Аустро-угарска.
Као што је честа била пракса у то време, браћа су променила лична имена: Коста је узео име Stephen а Душан је изабрао име David. Душанова супруга Катица стигла је у Виндзор 1913 са малом бебом, а у Виндзору су стекли још петоро деце, укупно 4 сина и две кћерке. Душан је радио прво као превозник, једно време у Форд Компанији, потом сувласник дућана и месаре. Завршио је као возач таксија (Fleetway Taxi). Душан је све време живео у малој кући коју је сам изградио, на улици Marion Ave.
Коста се пријавио у канадску војску 1915 и борио се на европском ратишту до краја рата.
Први Србин који је стигао у Виндзор пре 1900-те године, био је *Алекса Андрић* који је становао у Детроиту а радио у Виндзору.

У већем броју, Срби су у Виндзор почели долазити непосредно пред почетак Првог светског рата углавном из тадашње Аустро-угарске, са пасошем тих земаља и овде су тако и третирани. Добар пример за то је случај депортације свих досељеника из Аустро-угарске током првог светског рата, као припадника непријатељске стране у рату. Било је потребно да дипломатски представници Србије интервенишу да би Срби, након суочења и изјава о српском пореклу, били ослобођени.

У времену између два светска рата у Виндзору је живело неколико стотина Срба, и њихова присутност у граду била је већ добро запажена. Економска криза 1929 – 1933, јесте оставила трага на малену српску колонију, јер су многи у трагању за послом напустили град, али је ипак опстала.

Након другог светског рата, велики талас досељеника избеглица знатно је увећао бројно стање и оживео већ помало успавану активност у српској заједници.
И не само то, Виндзор је постао центар Српске емиграције у Канади, где су једно време боравили и радили истакнути политичари, високо рангирани војни официри, професори, адвокати и занатлије који су напустили Југославију након промене власти.

По први пут Срби у Виндзору имали су своје фотографе (Сретен Јовановић), крзнаре (Љубомир Малешевић), лекаре (Др. Лазар Јовановић), бербере (Паја Живановић, и Вељко Адамов), апотекаре (Милан Ненадовић), трговинске радње (Стево Брковић, Милован- Мелвин Јовановић (отац др. Роберта Јовановића), Момир Кузмановић), хотеле и ресторане (Перо Булат, Жарко Вучинић, Мића Бијелић, Мића Драговић, Дани Мандић, и многи други).

Професор Радоје Кнежевић, некада тутор будућем краљу Петру II и члан владе краљевине Југославије у избеглиштву, радио је као уредник "Гласа канадских Срба" у штампарији "Авала" која се налазила на улици Drouillard Road.

Истакнути политичар Адам Прибићевић, осуђен 1908 од стране Аустро-Угарске на 12 година затвора на чувеном "Велеиздајничком процесу" у Загребу, аутор биографије "Од господина до сељака", такође је радио у "Гласу Канадских Срба" и као искусни новинар и писац знатно допринео издавачкој делатности код наше емиграције.

Штампарија "Авала" била је веома добро организована, добрим делом и заслугом Адама Прибићевића, где су штампане многе вредне књиге писане руком познатих аутора као што су Др. Слободан Јовановић, Божидар Пурић, Милан Гавриловић, Милан Фотић, Др. Лаза Костић и многи други.

Адам Прибићевић

Радоје Кнежевић

Радан Грујичић

Међу великим бројем избеглица из Југославије
након завршетка Другог светског рата,
у Виндзору се нашао и Радан Грујичић,
кога су нове власти потраживале због ратних
злочина и сарадње са окупатором.
Под новим именом и презименом - Марко
Јанковић, живео је слободно и бавио се
трговином књига цело време до краја живота,
познат свима као Радан Грујичић.
Био је тутор и члан цркве Грачанице, бавио се
писањем (*Манастирски записи и родољубиве
песме*) и често слободно причао о свом ратном
искуству без устручавања, увек представљајући
се као српски родољуб.
Југословенске власти више пута су тражиле
његово изручење али без успеха.

Када је Југославија 1965 године отворила границе и дозволила слободан излазак из земље, велики талас нових имиграната стигао је у Виндзор и удвостручио број Срба у граду.
За разлику од претходне, ова генерација Срба није прекидала везе са Југославијом, многи су редовно одлазили у посету или позивали родбину у госте. То је изазивало сумњу и неповерење, па изгледало је као да новодошли нису и добродошли.
То је било време најжешћих подела изазваних расколом у цркви, па је требало времена да се то све превазиђе, а чему је највише допринео Патријарх Павле, мирећи завађену браћу.
Први корак ка помирењу Срба у Виндзору учинили су спортски клубови "Србија" и "Мепл Лифс" ("Maple Leafs") који су својим уједињењем у спортски клуб "Виндзорски Срби" 3 Маја 1973 године, показали својим примером да се све несугласице које су довеле до подела могу превазићи.
Велики број ових "економских" досељеника нашао је запослење у Крајслеру, Џенерал моторсу и Форду, са врло добрим платама и бенефицијама, и створила се јака "српска средња класа" која ће дати нови полет српској заједници у Виндзору.
Ова генерација досељеника допринела је много спортским активностима, фолклору и свеопштем животу српске заједнице у граду.
Као резултат ратова и распада Југославије 1995 године, стигла је још једна велика група Срба, тако да се присутност Срба осећа на сваком кораку. Од око 150 језика који се користе у Виндзору, српски је на седмом месту по употреби.
Највећи број Срба живи у источном делу града, посебно у новим насељима поред реке и језера, и тај део међу собом зову Република Српска, јер већином потичу из Хрватске и Босне и херцеговине.
Однедавно постоји и трећа српска црква у Виндзору, Света Петка, која окупља углавном најновије досељенике. Ова црква поседује имање од 9 акри, са спортском салом и више терена на отвореном за одбојку, кошарку, фудбал и бочање. Такође, има библиотеку и неколико великих просторија погодних за сваку врсту друштвених активности и забаве.
Данас су Срби заступљени у свим видовима живота у овом граду:
Срби су радници у фабрикама, фармери, занатлије, трговци, учитељи и професори универзитета, доктори, дентисти, медицинске сестре, адвокати, полицајци, жандарми, индустријалци, инжењери, архитекте ...
Може се рећи да су Срби потпуно интегрисани у канадско друштво, а приче о неким привилегованим немају места. То најбоље потврђује чињеница да многа деца наших радника завршавају медицинске и друге високо образовне школе без икаквих препрека.
На стотине младих доктора, инжењера и професора српског порекла то потврђују.
Сви услови су подједнаки за све а мерила успеха су труд и способност.

Виндзор је данас модеран град са 233.763 становника, (према попису 2017 године) међу којима, по процени, живи око 7.000 Срба. Према попису становништва 2001 године, у Виндзору су се изјаснили као Срби само 3330 особа, а као Југословени 2680.

Пошто знамо да су се после распада Југославије 1995, у већини случајева бивши Југословени изјашњавали према својој етничкој припадности, а да су Срби најдуже задржали одредницу Југословен, онда се са великом вероватноћом може претпоставити да су ти "Југословени" уствари Срби.
Значајан број, сасвим разумљиво, изјаснио се као Канађани, јер уствари то и јесу и тако се осећају.
Већина од ове групе је рођена овде, без прилике и интереса да буде уписана у српско држављанство.
Најприхватљивија дефиниција за њих је - Канађани српског порекла.

Пензионерски дом "Генерал Михајловић"

Црква Грачаница

Црква Свети Димитрије

Црква Света Петка

Михајло Нововић, благајник; Милорад Гаћеша, секретар; Душан Манојловић, потпредседник; Ђорђе Вуичић, председник; о. Стеван Ластавица, свештеник; Никола Будимир, Стево Будимир и Милан Добрић, дародавци земљишта за градњу Српског Центра.

Српски Центар

У Центру се редовно обележавају и прослављају празници: *Бадње вече, Светосавска прослава, Ђурђевдански уранак, "Крајишко прело"* (добротворна забава), *"Српска вртешка"* (фестивал нација), *Нова година* (званична и српска), *"Шљиво-фест", "Београдско вече"* итд.

Српска вртешка - која се организује у оквиру Фестивала нација ("Carousel of Nations") поред традиционалне српске хране и пића, приказује својим суграђанима других народности, фолклорне игре и музику, народне ношње и познато српско гостопримство.
За изврстан програм и приказ своје националне културе *Српска вртешка* добијала је висока и највиша признања од стране одбора за организацију ове веома популарне прославе нација у Виндзору.

Шљиво фест – фестивал шљиве, по први пут је организован у Српском центру 1996 године на иницијативу Ђорђа Величковића – Веље, који је и главни организатор ове заиста лепе прославе која је већ постала традиционална. Овај фестивал посвећен је најпознатијој српској воћки. Иако шљива успева у многим земљама, нигде није толико популарна као међу Србима. Све што се може припремити од шљиве на многобројне начине, то се може видети (и пробати) а о шљивовици да и не говоримо, која је главна атракција на прослави, било да је врућа или хладна.

Крајишко прело – добротворно забавно вече (понекад после подне) окупља све људе добре воље да се уз дружење са пријатељима, добру музику и програм забаве, традиционалну српску храну и пиће, сете својих сународника у страдалним српским крајевима и да им помогну у избеглиштву, које никада не може заменити родни дом и крај из којих су протерани.
Покретачи ове добротворне акције су Срби из Републике Српске на челу са Славком Видаковићем. Прво "Крајишко прело" одржано је 2002 године и тиме је настала још једна лепа добротворна организација која траје и трајаће.

Ловачко вече – Ловачко-риболовачко друштво "Бели орлови" најновија је српска организација која делује под покровитељством Српског центра и цркве Грачанице.
Од свог оснивања 2005, сваке године одржавају се ловачке вечери где се сакупи знатна свота за добротворне сврхе. Главни организатор ове хуманитарне организације јесте Љубан Станковић, власник на далеко познате продавнице месних производа (Deda`s Meat & Deli), наравно, уз несебичну подршку својих колега ловаца и риболоваца.

Први заједнички дом као састајалиште Срба, била је обична породична кућа на улици *Edna* у источном делу града у близини важних саобраћајница *Drouillard* и *Wyandotte*. Није требало много времена да се увиди да то не одговара потребама и убрзо се пришло градњи првог *Српског дома* који је завршен 1939 године уз помоћ Срба не само из Виндзора, већ и из далеких рудничких насеља где су наши досељеници радили и несебично помагали својој браћи на другом крају Канаде.
Српски центар подигнут је 1966 на земљишту којег су српској цркви и народу поклонили Никола Будимир, Стево Будимир и Милан Добрић, а изградња новог центра завршена је 1987 године, када је званично отворен у присуству председника владе Онтариа Давида Патерсона (David Paterson).

Успеху Српске заједнице у Виндзору допринели су и доприносе бројни привредници, уметници, спортисти ... који својим достигнућима уједно представљају и помажу своју етничку и ширу заједницу.
Овде ћемо навести само неколико примера из различитих области.

Перо Булат

Власник хотела "Europe" био је велики добротвор, помагао многе српске организације, био на челу Српске Народне Одбране у Канади, члан Либералне партије Канаде и лични пријатељ високих политичара, био сматран као представник свих Срба у Онтариу и Канади.

Његовом заслугом и везама са надлежним органима прихваћен је велики број ратних ветерана Краљевске југословенске војске, који су после рата остали ван границе Југославије.
Од доласка у Канаду 1926 године, до краја живота био је одан српству и српској цркви.
Сахрањен је на манастирском гробљу у Либертвилу код Чикага.

Драгутин Стојшин

Међу првим српским досељеницима био је и Драгутин Стојшин, који је стигао из околине Темишвара, из села Саравале.
Познати привредник, власник фирме *Essex Linen Supply, која је запошљавала* велики број радница југословенског порекла, тек пристиглих, што им је добродошло како због брзог запослења тако и да се лакше споразумевају због непознавања енглеског језика.
Наследио га је син Никола са својом породицом, а овога његов син, Ленс (Lance) тако да је бизнис у рукама треће генерације и траје од 1965 године без прекида.
Један је од оснивача и спонзора првих српских клубова и удружења у Виндзору, утемељач цркве Грачанице и приложник у изградњи првог српског дома у Канади. Његов други син, Арсен (Артур), први је српски доктор-дентиста у Виндзору, чија је ординација била у непосредној близини цркве Грачанице.

Никола Дрекић

Власник хотела "Metropole" истицао се у прихватању и помагању новопристиглих Срба, велики помагач цркве и српских организација. Хотел "Метропол" налазио се у непосредној близини важних саобраћајница Walker Road и Wyandotte, где је на раскрсници ових улица стајала велика табла са препознатљивом сликом Николе Дрекића, која је служила за путоказ ка хотелу.
Хотел је био једно од најпопуларнијих места за забаву у Виндзору, са много гостију из суседног Детроита.

Ђорђе Вуичић

Власник чувеног ресторана "Rendezvous" на обали језера Ст. Клер, који је у време прохибиције био у центру пажње. Ал Капоне био је чест гост овог ресторана у то време, сасвим сигурно без знања власти.
Као истакнути српски привредник био је и велики добротвор, председник и помагач цркве Грачанице.
Његов син Петар био је истакнути политичар Прогресивне Конзервативне странке Канаде.

Жарко Вучинић

Власник “Duffy`s Tavern & Motor Inn” у градићу Amherstburg, недалеко од Виндзора, са својом фамилијом више од 50 година успешно пословао, а његов угоститељски објект са марином (пристаништем), био познат широм Канаде и Америке.
Жарко Вучинић је током више од пола века у Виндзору био једна од најистакнутијих личности у српској заједници, председник и велики донатор цркве Свети Димитрије, члан и лидер многих друштвених организација, чија се реч поштовала и слушала.
У градићу Амерстбург, око 30 километара удаљеном од Виндзора, био је угледан грађанин и активиста у животу овог историјског и туристичког места.
Одликован медаљом за заслуге поводом 150-те годишњице Канаде.
Умро у Виндзору 2017 у 96 години живота.

Никола Будимир и ***Душан Манојловић***

Оснивачи “N & D” Super Market-а били су зачетници ове врсте делатности у граду. Први корак њиховог партнерства под именом “N&D” (Никола и Душан) била је трговина прехранбеним производима под именом “Sam`s Groceteria”.
Никола Будимир је укратко после тога отворио са братом Стевом и пријатељем Миланом Добрићем нову и већу продавницу под именом “N&D” Yorktown Shopping Centre.
“N&D” Eastown, у источном делу града био је у власништву истих предузетника.
О величини и обиму пословања ових трговачких центара најбоље сведочи чињеница да су “N&D” Eastown и “N&D” Yorktown запошљавали и до 380 радника.
Душан Манојловић је отворио, такође велику трговину, под именом “N&D” Fountainbleu.
Под истим именом, али су пословали независно једни од других.
Познати су као добротвори и помагачи многих друштвених, спортских и црквених организација. Никола Будимир је са братом Стевом и партнером у бизнису Миланом Добрићем, даровао српској заједници земљиште (16 акри) на којем је подигнут Српски центар. После смрти Николе Будимира, његов брат Стево поклонио је граду плац на којем је подигнута библиотека “Nikola Budimir Memorial Library”, преко пута од “Yorktown Square Shopping Centre” у јужном делу града.

Никола Манојловић

Син горе споменутог Душана, телевизијска је звезда чије се емисије гледају свакодневно широм света. Рођен у Виндзору 26 Октобра 1963 као најмлађи од петоро деце и једини мушки потомак, у 7 години остао без оца. Већ као дечак показао је велики таленат и интерес за припремање јела, и то је одлучило да се определи за каријеру која ће га прославити.
Почео је као менаџер код “Dunkelman`s Fine Dining” у Торонту, затим наставио код ‘Sheraton” хотела као менаџер за храну, пиће, банкете и конвенције. Ко-оснивач је у свету чувене телевизијске емисије “Savoir Faire” која се емитује у Канади, Америци, Хонг-Конгу и Сингапуру.

И поред толиког професионалног ангажмана, врло је посвећен добротворном раду, (“Casey House Foundation”, OCAD, “Lifeline Humanitarian Organization”, “Second Harvest” and “Good Shepherd Mission”. Активан је и у својој српској цркви "Свети Сава" у Мисисаги (Торонто) где је диригент црквеног хора.

Никола Манојловић

Александар Зоњић

Александар Зоњић

Други је млади Србин рођен у Виндзору, који ће бављењем музиком постати медијска звезда у Америци и Канади. Од малих ногу показивао је наклоност ка музици и већ од девете године почео свирати на гитари. Ускоро је био први гитариста у оркестру своје школе.
Један сасвим случајан сусрет са уличним продавцем који му је понудио флуту за 50 долара, претходно проценивши да ће га интересовати пошто је са собом носио гитару.
Александар Зоњић је тада имао 21 годину и био већ дубоко зашао у свирање гитаре, тако да није имао планове да мења инструмент. Ипак, изглед инструмента у кутији изазвао је његову знатижељу и после краћег погађања добио овај инструмент за само 9 долара, који ће у потпуности преусмерити његову музичку каријеру.
Пробао је и одмах осетио да флута пружа многе могућности својим препознатљивим, тихим звуком, за разлику од других бучних музичких инструмената.
Недуго затим, уписао је курс за флуту на Универзитету у Виндзору и по препоруци инструктора додељен му је за тутора Ервин Монро (Erwin Monroe), главни флутиста Симфонијског оркестра у Детроиту. Са својим учитељем Монроем учествовао је у стварању три чувена пројекта:
“The Classical Album” (1981), “The Christmas-Themed Pipers Holiday” (1995) и “Night” (1997).

Већ тада, у то време, свирао је са детроитским Симфонијским оркестром, виндзорским Симфонијским оркестром и Симфонијским оркестром Флориде, широм континента.
У сарадњи са Бобом Џемсом (Bob James) наступао је на међународној сцени читаву деценију, у друштву најпознатијих музичара тог доба.

Редовни наступи на телевизији и радиу, у концертним дворанама или на отвореном простору увек су представљали атракцију за љубитеље лепе музике. Посебно су популарни и увек добро посећени његови добротворни наступи.
Више десетина снимака на дисковима и видео записа, као и наступи са најпознатијим именима из музичког света сведоче о његовој изузетној музичкој каријери.

Драган Марковић

Први је Србин који је на челу једне синдикалне организације у Виндзору, (*President - Labour Union*). Као возач, члан Уније, стекао је поверење својих колега у преговорима са послодавцем за пристојну плату и бенефиције, притом показавши разумевање и способност у вођењу послова који су у вези са радом Уније.
Био је изабран на ту функцију 1999 с убедљивом предношћу у односу на против-кандидата. Избори су се ређали, више пута је биран дизањем руку, јер није имао конкурента на ту дужност, толико је његова популарност међу члановима Уније убедљива.

Драган Марковић

На његовом радном столу стоји у мермеру исклесано његово име и функција: ***President, Dragon Markovic.*** Не, није штампарска грешка, Dragon (на енглеском *Змај*) скоро истоветно се изговара као Драган. То је у име чланова Уније израдио и поклонио *Mike Wetherup* своме председнику.
На столу се налази и фигура змаја коју је један члан Уније, пореклом са Филипина, поклонио Драгану. Змај је симбол среће код Филипинаца, а поклон је уприличен за време преговора *(Contract negotiations)* да допринесе успеху.

Драган је из Београда, где је и рођен, дошао у Канаду (Виндзор) 1987 године, а две године касније запослио се као возач аутобуса у градском саобраћајном, где је већ 26 година председник Уније. Његов живот тече на релацији породица – посао, усклађено, посвећено подједнако дужности председника Уније и обавезама према породици, коју чине супруга Весна, син Стефан и кћерка Вера. Када се посао воли, не пада тешко, иако је врло одговоран и напоран.

Др. Лазар Јовановић

Први је Србин лекар у Виндзору. Дошао је у овај град 1949 године, и одмах, на самом почетку, скренуо пажњу на себе и задобио симпатије великог броја људи.
Двоје деце, брат и сестра из једне италијанске породице која је тек пристигла у Виндзор, разболело се а доктори у болници нису могли да открију од чега.
Проблем је представљало и то што ниједан лекар није говорио италијански.
На срећу, ту је био Др. Лазар Јовановић, такође досељеник, који је завршио студије медицине у Италији и одлично говорио италијански и још 5 језика.
Будући да је у Европи током рата харао тифус, Др. Јовановићу није било тешко да постави праву дијагнозу и тако спасе двоје деце сигурне смрти. Одушевљење и захвалност родитеља изазвало је и реакцију целе италијанске заједнице у Виндзору и Детроиту, где је фамилија имала родбину. Сви су причали и ширили вест о доктору који је спасао децу. То је био само почетак, а током његове више од 50 година дуге лекарске каријере, наставио је да буде прави народни лекар, који је у свако доба дана био доступан свима који су требали помоћ. Његова ординација није имала радно време – била је отворена док и последњи пацијент није збринут, и то после одрађене редовне смене у градској болници.
Обилазио је болесне, делио бесплатно лекове којима је било потребно, а често се дешавало да током кућне посете одрема двадесетак минута у фотељи, још чешће да буде задржан на ручку или вечери.
Нарочито су га волели Италијани, поред осталог и због познавања њиховог језика и ординације која је била на главној улици дела града познатог као Мала Италија (Little Italy).
Када је дошло време за обавезну пензију (због поодмаклих година), Др. Јовановић је прешао у Тексас где није било никаквог ограничења у погледу старости лекара, и тамо наставио са својом лекарском праксом до самог краја живота.

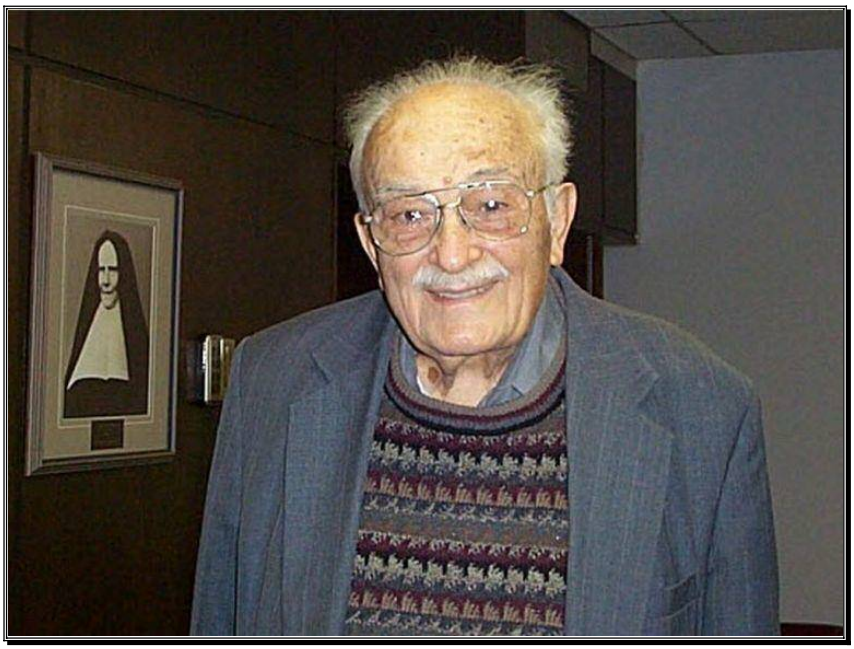

Др. Лазар Јовановић

Пре одласка у Америку италијанска заједница приредила му је величанствен испраћај којем је присуствовало преко 400 бивших пацијената и поштовалаца његовог преданог рада и посвећености лекарском позиву.
Као врхунац захвалности овом лекару Италијани града Виндзора подигли су му крајем 2017- те године величанствен споменик недалеко од његове некадашње ординације на углу улица Erie и Parent, у самом центру "Мале Италије". Споменик, десет метара висок торањ - светионик са великим хронометром на свакој од четири стране, као симбол трајности сећања на овог великана.
Овај несвакидашњи чин једне етничке заједнице да подигне споменик припаднику друге, довољно говори колико је овде реч о искреној захвалности, као и величини дела човека којем је овај споменик посвећен.
Др. Лазар Јовановић је доста времена посветио и српској заједници, где је поред осталог био утемељач цркве Грачаница и председник управног одбора исте у два мандата (1952 и 1954).

Федор Рајић

Као двадесетогодињи младић, Федор Рајић је са целим тимом ватерполо клуба "Север" из Београда, чији је био и оснивач и тренер, остао у Инсбруку (Аустрија) где је био на предолимпијском турниру, и тиме започео животни пут испуњен успешним деловањем на пољима привредног, спортског, друштвеног и политичког живота. Рођен 1929 године у Сремској Митровици, у Београду је студирао право две године, претходно матурирао у Трећој мушкој гиназији. Решио је да се не врати, изабрао пут неизвесности и са решеношћу да се суочи са искушењима која су стајала пред њим.
Почетак је био тежак. Радио је као дрвосеча на северу Канаде, као алатничар у фабрици аутомобила Крајслер у Виндзору. Када је постао члан Српске народне одбране у Канади, добио је посао уредника "Гласа Канадских Срба" у штампарији "Авала" у Виндзору. Своје способности показао је ускоро тиме што је Глас постао водећи и најчитанији лист српске емиграције у свету.
Писао је и сам чланке и коментаре у Гласу, уређивао и штампао политички преглед Демократска мисао, које је касније (2004) објавио у књизи *O Tempora, O Mores*.
Истовремено је завршио студије економије и пословног менаџмента на Wayne State University, Мичиган, где је једно време током постдипломских студија предавао пословну етику.
Био је политички врло активан као организатор, затим члан управног и извршног одбора Либералне странке. Близак сарадник Пола Мартина (канадског министра спољних послова и потпредседника владе), затим финансијски организатор и политички саветник др Марка Маквигана, министра спољних послова у влади Пјера Трудоа.
Бављењем привредним делатностима показао је своје велике стручне о организционе способности. Године 1966 основао је са још двојицом партнера југословенског порекла предузеће *Arvid Machine Tools* које је за кратко време достигло ранг другог по величини у Канади и шестог у Северној Америци произвођача трансфер линија и роботике. Друга фирма, поткомпанија ове прве, *Intercane Systems Inc,* достигла водећу улогу у свету у производњи аутоматских уређаја за обраду шећерне трске, вештачког дрвета и иверица.

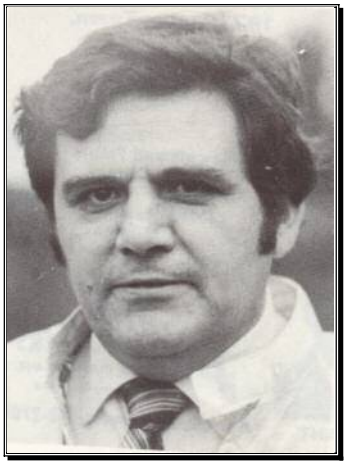

Федор Рајић

Са седиштем у Виндзору, предузеће је имало огранке у САД, Великој Британији, Бразилу, Колумбији, Јамајци, Хонг Конгу и на Филипинима. 1991 године престао је са вођењем фирме и наставио као консултант за инвестиције и бизнис. Био је члан канадског Института за стратегијске студије, Ротари клуба и многих других јавних и добротворних институција у Канади и САД.
У Београд се вратио 1985 године и као некадашњи члан оригиналне Демократске омладине, учествовао је у поновном организовању Демократске странке 1991 године у Београду.
Спонзор и помагач многих спортских клубова и друштвених организација, српске Цркве и појединаца којима је требала помоћ или савет. Умро је 30 Маја 2012 године у Виндзору.

Од потомства има два сина (Михаило и Александар) и кћерку (Анастасију), као и четворо унучади:
(Kylie Rajic (16); Sarah Rajic (14); Lauren Williams (13) и Andrew Williams (?).

Сњежана Гаћеша

Канцеларија Савета Мултикултуре у Виндзору (Multicultural Council of Windsor) носи име "Сњежана Гаћеша – Соба добродошлице" (Welcome room – Snjezana Gacesa).
Директор Kathleen Thomas (Катлин Томас) прогласила је у знак захвалности за њен допринос овој друштвеној организацији и доделом плакете.
Њена канцеларија била је многим досељеницима први контакт са Канадом,
соба добродошлице, место где се добија савет како да се снађу у новој средини, упутства за лакшу интеграцију у канадско друштво.
Сњежана је 1973 године започела рад и поставила темеље овој данас познатој и признатој организацији која је прославила 45 година постојања и друштвеног рада.
Данас ова установа са више од 60 чланова неуморно ради на збрињавању досељеника и избеглица из целога света, који су одабрали Канаду за своју нову домовину.

Председник владе Канаде Џастин Трудо и Сњежана Гаћеша (лево)
Катлин Томас уручује плакету "Welcome room – Snjezana Gacesa"

За несебичан допринос граду Виндзору и Канади на пољу мултикултуре, Сњежана Гаћеша одликована је Орденом Канаде (Order of Canada) који је уручио председник владе Џастин Трудо (Justin Trudeau).

Carousel of Nations (Вртешка нација) је популарни културолошки и туристички догађај који се одржава сваке године у организацији етничких група. Фестивал је отворен свима који желе да уживају у доброј храни, музици и фолклору разних народа из целог света који су свој нови дом нашли у Виндзору.
Овај фестивал је плод непосредне сарадње са Саветом Мултикултуре, при чему је Сњежана Гаћеша као директор била један од кључних чиниоца.
Под покровитељством цркве Св. Димитрије и цркве Грачанице, Срби су редовни учесници у овој популарној манифестацији, често освајајући награде за добар приказ и организацију.

Сњежана Гаћеша је добар пример за све досељенике у ову велику и лепу земљу, како треба радити на очувању идентитета своје етничке заједнице, истовремено поштовати оне који су другчији и допринети широј заједници за добро свих.

Грујa Стеванов Лала

Грујa Стеванов – Лала (из Баната) један од оснивача и први кореограф новооснованог фолклорног ансамбла "Опанак", стиже својом "барком" пред Српски центар, "пристаниште" многих догађања Српске заједнице у Виндзору.
Поред њега ћерка Анђелија, водитељ програма, чланови оркестра "Србија" и играчи ансамбла.
Ансамбл је основан 1967 године у просторијама цркве Грачаница, где су учили и вежбали разне игре из свих српских крајева. Председник клуба био је Миша Божић.
Иницијативом управо ових фолклораша, и на овом месту, формиран је фудбалски клуб “Maple Leaf” током зиме 1967-1968.
Грујa Стеванов Лала, није познавао друге народне игре осим оних из родног Баната. Иако самоук, постао је широм северне Америке познати кореограф, као и његов ансамбл "Опанак".
И поред тога што је зашао у осамдесете године живота, врло радо заигра са много млађим, чак и са децом коју подучава игри у свакој прилици.
Од доласка у Виндзор (1965) обављао је (или покушавао) много разних послова. Као ауто механичар из Старог краја, сасвим природно је било да се огледа у том занимању. Требало је, међутим, закупити просторије, набавити алат, и у великој конкуренцији опстати. Као новајлија у непознатој средини имао је мале шансе за успех.
Пробао је затим да се бави угоститељством. Прво ресторан, "Gipsy Baron”, затим ресторан "Lala`s Place" нису оправдали очекивања. Покушао је затим са штампаријом - и то је била та "трећа срећа".
Данас његова фирма “Venture Labels” позната је у Онтариу и Мичигену као поуздан снабдевач својим производима бројним клијентима са обе стране границе.
Сада је Лала у пензији а фирму су наставили да воде син Александар – Саша, ћерка Анђелија, снаја Јелица и остали чланови породице. Сви чланови ове породице раде сложно и посвећено и у многим српским организацијама при цркви Грачаници.
Лала је доста времена посветио спорту, било као играч, организатор или спонзор великом броју разних клубова.
У Виндзору има много Лала, али када се ова реч спомене приликом било каквог разговора, прва помисао односиће се на овога Лалу - Грују Стеванов.

Породица Станковић

Родоначелник породице Матија Станковић, познат у српској заједници као чика Матија, дошао је у Канаду 1927 године, супруга Милка тек 1950 године. Син Васо са супругом Љубицом и синовима Миланом и Љубаном стигао је у Виндзор 1965 године.

Једном окупљени у истом месту после толиких година раздвојености, кренули су сложно на посао да се окуће, и започну нови живот у новој домовини.

Отац и синови радили су у "Chrysler"- у а њихове супруге у "General Motors"- у.

Временом, после периода рада на фабричким монтажним тракама, основали су сопствене фирме: Милан и супруга Љубинка развили су добар бизнис у својој, независној фирми ***L&M Sod Farms*** а Љубан са супругом Добрилом отворио је производњу и продају сухомеснатих и прехранбених производа, у надалеко познатој фирми ***"Deda`s Meats & Deli"*** која траје од 1989 године, а син Милан заинтересован је да продужи традицију.

Љубан је познат и као оснивач ловачко-риболовачког друштва ***''Бели Орлови''*** 2005 године, које поред рекреативног бављења овим спортом, организује и добротворне вечери са забавом у циљу прибављања финансијске помоћи угроженим прогнаницима, ратној сирочади и другим страдалницима у Старом крају.

Ова фирма је спонзор многих спортских и друштвених клубова и све три цркве у Виндзору.

Данас на челу свих Станковића је прадеда Љубан, пет генерација поново на окупу!

Лево: На окупу пет генерација: чика Матија са чукунунуком Николином, тетка Милка, Милан са ћерком Миланком и оцем Васом
Десно: праунук Љубан, праунука Николина, чика Матија. Тетка Милка, унук Милан и унука Мирјана. Позади: Милан, Васо и Љубан

У породици Станковић у Виндзору прослављен редак јубилеј.

ДЕДА и ДЕДИН ДЕДА

Реч деда у српском народу одувек се изговара са поштовањем, а код оних на које се ова реч односи изазива понос и радост. У надалеко познатој породици Станковић из канадског града Виндзора, недавно је прослављен велики и редак јубилеј. То што је Милан Станковић постао деда не би била вест за новине, да и деда Милан нема живе и здраве деду и бабу.

Пет генерација Станковића окупило се да обележи овај радостан догађај.

Чика Матија и тетка Милка, како већина наших људи ословљава најстарији брачни пар на овим просторима, поносни су на своје потомке. С разлогом. Сви Станковићи су познати по вредноћи, домаћинском пословању и слози, а најстарији међу њима недавно су прославили 76-ту годишњицу брака у кругу многобројних пријатеља и родбине са обе стране океана.

Бранко Малешевић, Вести, 8 Октобра 1998

Marriage made to last

By Dave Battangello, Star Staff Reporter

It`s been a marriage that began in a different time, a different world.
“My mother talked to her mother”, says Matija Stankovic.
“That was it. The first time we met, we got married. No dates.”
Stankovic and his wife, Milka, were 18 when they wed on January 27, 1922 at Selo Kirin in the former Yugoslavia.

Milka and Matija Stankovic

The couple, both 93, reside in Windsor and on Thursday will celebrate their 76th anniversary.
Matija Stankovic left his wife and two children behind when he came to Canada in 1927 looking for a better life.
He worked for a brief periods as a labourer for CR Rail, cleared trees in the Thunder Bay area, helped built the Welland Canal and worked for Stelco in Hamilton.
In between, he strugled unemployed for long periods through the Depression in the 1930s.
They remained apart during the war. Matija Stankovic eventually worked his way to Windsor and owned a small store on Walker Road – but that business failed.
His fortunes turned around when he landed a job at Chrysler in 1950.
His wife came to Canada soon after, as did their children and families.
“It was a long time alone in Canada”, Matija said.
“Of course it was hard,” added Milka, in her native language. She does not speak English.
Matija became known in the area`s Serbian community for his teaching of the musical guitar-like tamburica.
Matija credits his successful marrage to the old-fashioned way his household operated.
“Mostly when I say something it goes that way. However, he frequently concedes his wife truly is the boss.”

Цвијан-Цицо Радовановић

Породица Цвијана Радовановића једна је од многих која је као резултат последица рата 1990-1995 у Југославији, нашла своје ново удомљење у најјужнијем граду Канаде, Виндзору.
Банкарски службеник по професији, прихватио се посла на монтажној траци фабрике аутомобилских делова, што му није тешко пало, јер је тиме обезбедио својој фамилији услове за нормалан живот.
Срели смо се у Отави 1996, на шаховском турниру. Након упознавања прво што се интересовао било је где живим и какви су услови за посао у том граду.
Рекао сам – Виндзор је град где се најлакше може наћи посао, ко жели да ради, али не у својој струци, бар за неко време. Позвао сам га у госте на недељу дана, да види град, пренесе утиске својој породици и одлучи о пресељењу.
У Отави је боравио од доласка у Канаду, али са слабим изгледима за запослење.
У Виндзору је одмах нашао леп стан, после краћег времена и посао за себе и супругу.
Две кћерке брзо су савладале енглески језик и привикле се на ново друштво.
Цвијан је за време боравка у Отави стекао мајсторску титулу у шаху, и по доласку у Виндзор укључио се у такмичења, како у градском клубу тако и на турнирима у Детроиту.
То му је помогло, сасвим сигурно, да ублажи стрес узрокован наглим животним променама.
Стекао је бројне пријатеље, а убрзо у Виндзор се преселио из Едмонтона и рођак Радан са фамилијом, тако да се више није осећао одвојен од родбине у толикој мери.

Кућа у изградњи: Радан и Цвијан

После запослења следила је изградња породичне куће, и тиме стекли услове за миран и удобан живот. Кћерке, обе инжињери засновале су своје породице, а Цвијан и Божица, деда и бака, сада пензионери, чувају и подижу своја три унука и унуку.
У слободно време, Цвијан се бави лепим и корисним хобијем: писањем приповетки са темама из родног краја и нове домовине, углавном на основу стеченог животног искуства. Бави се још и вебдизајном, дигиталном креатуром и видео записима у српској заједници.

Српски политичари

Срби у Виндзору, током присуства у овом граду више од сто година, оставили су трага на многим пољима свог бављења, у привреди, просвети, спорту... али нису показали да се много интересују за политику. То може некоме звучати невероватно, али је истинито.
Овде ћемо навести неколико изузетака, баш зато што су ретки а тим вреднији.

Игор Џаић

Игор Џаић

Тридесетогодишњи свршени студент политичких наука Универзитета у Виндзору, једини је и први кандидат из редова Српске заједнице за одборника града Виндзора.
Прекинуо је студије другог степена на економском факултету, да би се прикључио борби за упражњено место одборника у изборној јединици број 7 (Forest Glade, Riverside East), у којој живи највећи број виндзорских Срба.
Залагао се за вредности породице и друштва онако како је васпитан од родитеља, против тренда неких нових наметнутих (за његово виђење) идеја за уређење друштва.
Због тога је критикован од стране медија, али и подржаван од многих истомишљеника.
Због ограниченог кретања и окупљања услед епидемије Корона 19 (2020) веома мали број гласача изашао је на биралишта.
Била је то добра прилика да буде изабран (од победника делило га је неколико стотина гласова), али Срби се нису организовали и искористили прилику да у градском већу имају свог сународника.

Федор Рајић

Био је политички врло активан као организатор, затим члан управног и извршног одбора Либералне странке Канаде.
Близак сарадник Пола Мартина (канадског министра спољних послова и потпредседника владе), затим финансијски организатор и политички саветник др Марка Маквигана, министра спољних послова у влади Пјера Трудоа.

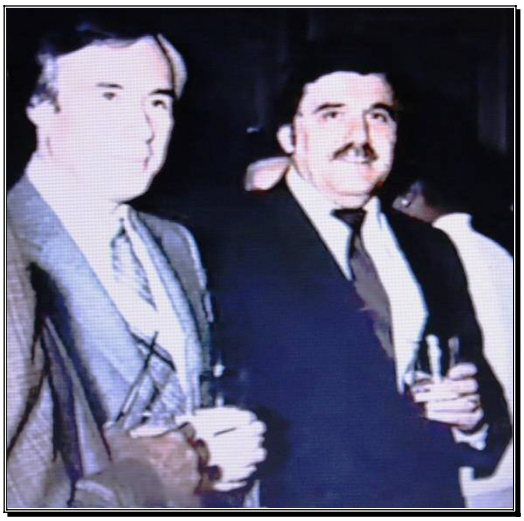

Др. Марк Маквиган и Федор Рајић

Учествовао је у обнови Демократске странке Србије 1991, и био домаћин Драгољубу Мићуновићу приликом посете Канади на промоцији странке.

Петар Вуичић

Секретар за финансије Прогресивне Конзервативне странке Канаде, и кандидат за председника странке (а тиме и председника канадске владе, у случају победе).
Син је српског привредника из Виндзора Ђорђа Вуичића, власника ресторана *"Rendezvous"*- чувеног из доба прохибиције 1929-1933.

Жарко Вучинић

Одборник у градићу Амерстбург, где је био власник чувеног ресторана *Duffy`s Tavern & Motor Inn* преко 50 година.
После његове смрти, срушен је и претворен као део историјског парка "Kings Navy Yard" - месту некадашњег попришта ратног сукоба 1812-1813 године између Велике Британије и Америке.

Миле Марић

Познати привредник Миле Марић је један од стубова Српске етничке заједнице у Виндзору када је у питању подршка цркви, спорту или било којим друштвеним организацијама и активностима.
Као привредник доказао се многим пословним успесима, како на домаћем тако и на међународном терену. Није без разлога проглашаван за *"Businessman of the year"* - признање које се додељује најуспешнијим, базирано на основу резултата рада и способности.
Своју умешност да ствари организује на прави начин, показао је прво као менаџер спортског клуба *"Maple Leaf"* 1971 године, када је са својом аматерском екипом стигао до финала купа Канаде.
Генерални спонзор *Српског шаховског удружења* и клуба *Светозар Глигорић* у Виндзору, учесник и главни покровитељ *"Србијаде"* - Удружења српских фудбалских клубова Северне Америке, које управо ове године обележава 30 година постојања.

На слици лево: Миле Марић, генерални спонзор Српског шаховског удружења, са победницима на турниру Торонто 2002.
Следе:Младен Тркуља, Милан Митровић, Ранко Жугић, Зоран Огњановић, Горан Милићевић и Игор Жугић.

На слици десно: Тим Виндзорских Срба, ветерани изнад 40 година, победници на турниру у Чикагу 1999 године.
Задњи ред: Славко Фрковић, Erik Keller, Славко Врховац, Стеван Лакић, Дане Бруић и Ђорђе Величковић.
Средњи ред: Ранко Грмуша, Дмитар Сарапа, Бранко Судар, Милан Цревар, Блаж Мајетић, Владо Цветковић и Миле Марић.
Први ред: Мики Вучковић, Драган Јоксић, Ненад Јокић, Милета Цветковић, Недељко Јовановић и Алекса Бабић.

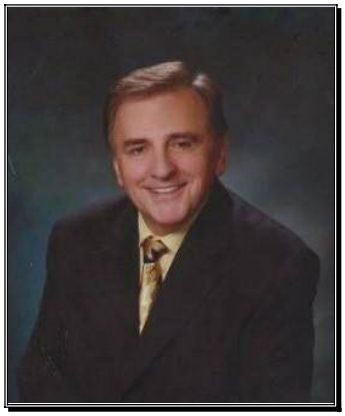

Миле Марић

Биран је за члана управе *цркве Грачаница* и *Савета Епархије Канадске*, и бројних привредних, друштвених и добротворних организација у Виндзору и Канади.
У контактима са професионалним и друштвеним представницима из јавног живота, својом непосредношћу и харизмом представљао је српску заједницу на најбољи могући начин.
Оснивач је и члан одбора удружења CANSEE у Београду,

Због "Свадбарца"стигао из Канаде

Међу бројним гостима овогодишње Купусијаде у Мрчајевцима био је и Миле Марић бизнисмен из Канаде

Надгледају крчкање купуса:
Миле Марић, Филип Пинингтон, амбасадор Канаде и супруга Ерика.

- Већ четири године долазак у Србију планирам у време њеног одржавања где се припрема најбољи свадбарски купус на свету, и тада приређујем ручак за своје рођаке, пријатеље и пословне партнере – каже Марић.

Амбасадор Канаде Филип Пинингтон није крио одушевљење оним што је видео и пробао. Амбасадор и његова супруга су заједно са још много званица били гости познатог канадског привредника Марића, који је пореклом из оближњег села Бечањ, а свој бизнис развио у канадском граду Виндзору.

Members of the CANSEE Board of Directors and representatives of the Embassy of Canada in Belgrade enjoyed a lovely dinner hosted by Mr. Mile Marić, one of CANSEE founders and member of the Board, in Belgrade, Vila „Jelena“, on July 27, 2015.

о. Радиша Нинковић

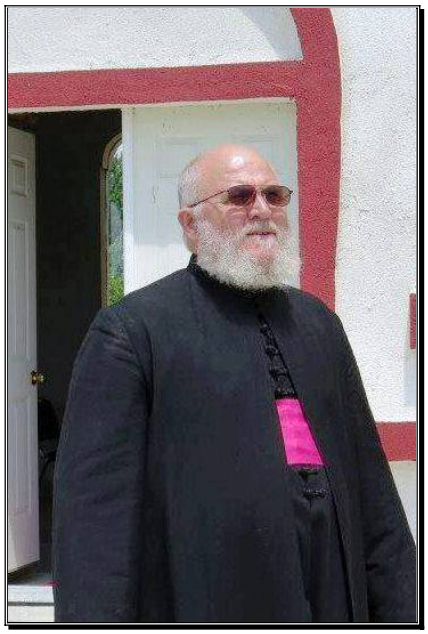

Ктитор цркве Св. Прокопије и манастира Св.Николај Жички и Охридски
Чајна, Мичиген САД / China, Michigan USA

Јереј Радиша Нинковић ступио је на дужност свештеника цркве Грачаница у Виндзору, Августа 1978 године.
У то време почело се са формирањем спортског клуба "Београд" који би окупљао генерације које су завршиле са редовним такмичењима у фудбалским лигама, а ради рекреације и одржаавања сусрета са сличним српским клубовима из других градова Северне Америке. Као млад, породични човек, о. Радиша се ускоро прикључио организаторима и допринео да се стварањем тог клуба поставе основе будућој *"Србијади"* - Удружењу Српских Фудбалских Клубова Северне Америке, које је ове године навршило 30 година постојања.
Као један од оснивача и као играч клуба, био је радо прихваћен, с посебним поштовањем и према његовој свештеничкој дужности.
Међутим, то се није свидело неким члановима црквене управе, који су навикли да свештеници треба да се понашају (и изгледају) као поп Ћира и поп Спира из приче Стевана Сремца, па су међу парохијанима омиљеног попа Радишу, отпустили из службе Јула 1980 године.
Поп Радиша је био веома омиљен код већег дела парохијана због свог начина опхођења, приступачности и веселе природе. Често је, после освећења Славског колача у кући домаћина, заједно са гостима знао запевати пригодне песме и тиме учинити празник радоснијим и веселијим, што и јесте у духу Славе.
Службовао је једно време у Лондону, затим у Калгарију, без своје парохије и редовне плате.
Петочлану породицу требало је издржавати.
Одлучио се за трновити пут, пун искушења, трпљења и одрицања, али вођен Божјом руком ...
Изабрао је напоран посао возача камиона. Крстарећи пространствима Северно-америчког континента, одвајао је тешко зарађене доларе за подизање светиње, недалеко од Детроита, близу канадске границе.
У помоћ су прискочили многи прилозима и радом, али главни терет и највећу жртву поднео је о. Радиша и његова породица (супруга Радмила, ћерка Даница и синови Мирко и Сава) .

Његово дело, *црква Светог. Прокопија и манастир Светог Владике Николаја Жичког,* сведок је његовог правог избора и посвећености Богу и роду свом, а име *Задужбинара* остаће записано у историји Српске цркве и Православља, док је света и века.
Они који су прогањали о. Радишу, већ су заборављени, њихова имена могу се наћи само у читуљама,
и то накратко, док их прашина заборава потпуно не прекрије.

Црква Св. Прокопије - манастир Светог Николаја жичког и охридског, Чајна, Мичиган САД

У суботу 8 маја по Српском православном Јулијанском календару, на дан Светог Апостола и Јеванђелисте Јована Богослова, освећен је КРСТ на куполи новог Српског православног храма Св. Прокопије, у манастиру Светог Николаја жичког и охридског, у америчкој савезној држави Мичиген. Сами чин освећења КРСТА на куполи новог храма, послије Свете Литургије, извршио је са благословом надлежног Епископа Њ.П.Г. Лонгина, Високопречасни Протојереј Ставрофор, о. Марко Пантић, Професор богословског факултета из Либертвила у Илиноју, са више свештеника који у далекој туђини остадоше вјерни Богу и Српскоме Роду, у присуству великог броја христољубивог и слободољубивог Српског народа из Канаде и Америке.
Доносећи тако благослов надлежног Епископа Новограчаничке средњо-западно америчке Епархије Њ.П.Г. Лонгина, о. Марко Пантић послије Свете Литургије, као некадашњи професор и учитељ о. Радише Нинковића из времена његових богословских дана у богословији Света Три Јерарха у манастиру Крки код Кистања, се бираним јеванђељским ријечима обратио присутним верницима, говорећи о значају за Васколико Српство и нашу Свету Православну Цркву Христову, овог новог храма којег о. Радиша Нинковић са својом богољубивом породицом: протиницом Босом и дјецом, уз подршку појединих људи добре воље сада подиже као њихову задужбину посвећену Богу и Српскоме Роду. Храм је посвећен Светоме Прокопији, Светитељу који се вијековима са љубављу прославља у благородном дому православних Срба Нинковића, као њихов покровитељ и заштитник, а манастир је посвећен Светом Николају жичком и охридском, великом духовнику и угледном јерарху наше Свете Цркве, који свој овоземаљски живот оконча у далекој туђини као политички емигрант – избјеглица. Послије свога ослобађења при крају Другог светског рата, из злогласног нацистичког логора у Дахау, Владика Николај заједно са хиљадама других Срба и Српкиња, бјежећи пред комунистичким робством, испред њиховог безбожничког насиља и прогона, уточиште је нашао у Америци, предајући послије тога дух свој Богу који га је дао, а тело земљи од које оно бјеше саздано. Прошло је двадесет година од када је прах земаљски Владике Николаја враћен у Србију – којој и припада, у његово родно мјесто – Лелић, у коме је он угледао светлост овог свијета и учио се мудрости Светог Јеванђеља, а ово је први манастир у Америци који носи име овог великог Српског Светитеља.

Тако и овај манастир и храм у њему остају као вјечно сведочанство једног времена, који сведоче о томе докле су Срби у својој несрећи далеко стигли. Ове светиње сведоче такође о нашем времену пуног неслоге и издајства Бога и Српства: Православља и Светосавља од појединих самих ” Срба” који осим свога биолошког порекла ништа друго са Српством немају, али оне остају неком новом младом Српском поколењу и као сведочанство Божије љубави према грешном народу Светог Саве, јер није то случајно што је о. Радиша Нинковић решио у ове наше дане свеопштег отпадништва од Бога и Српства: Православља и Светосавља, да подигне манастир Светог Николаја и храм у њему у част Светог Прокопије, а све у славу Бога, на своју духовну радост и корист нашем многострадалном народу Српском. Све што време више пролази, све се боље и јасније види да је то била и остала воља Божија и промисао Његова, која непобитно сведочи о томе да Бог не заборавља народ свој, него да Господ стрпљиво чека да се Срби покају за грехе своје и попут блудног сина поново Христу врате, као Оцу своме Небескоме.

О. Радиша Нинковић, као човјек којег боле све ране Српског рода, посматрајући неслогу и издајство у нашем народу, са болом у души својој још прије неколико година затражио је зато благослов од надлежног Епископа да подигне у славу Бога а на корист Српског Рода – ЦРКВУ, у којој треба да се поји Света Литургија овог свијета као и онога по Типику Светог Саве, онако како су то Свету Литургију и остала богослужења, служили и Сви Свети Оци наши у Роду Српскоме од Светога Саве до данас.

Преосвећени Владика је благословио ову његову добру намјеру, и о. Радиша ускоро послије тога уз Божију помоћ и новчану подршку најприје своје христољубиве породице, а затим и појединих људи ”добре воље” којима на срцу лежи правда и слобода, у Чајни у Мичигену, у близини саме границе са Канадом, на 30 миља сјеверно источно од Детроита, најприје купује 25 екара земље са кућом и пратећим објектима, а затим, убрзо послије тога на запрепашћење ”Невјерних Тома” који обично ”Србују” уз флашу и чашу, јагњеће и прасеће печење и за време поста, он од надлежних државних органа власти добија дозволу за гробље и подиже велелепну цркву, која још увијек није у потпуности завршена, јер за градњу једног таквог храма потребна су велика новчана средства којих никада довољно нема. Због тога о. Радиша ради као камионџија, и све што заради он улаже у завршне радове ове своје Свете задужбине, која ће да сведочи и послије његовог одласка са овога свијета у Царство вечног спокоја и мира – пријатељима Божијим и његовим на вечну радост, а непријатељима на жалост, о његовој вјери и љубави према Богу и Српскоме Роду!

Иако је задужбинарство вјековна традиција у Српскоме народу, мало је појединаца који су себи попут оца Радише још за живота подигли најљепши споменик који ће да сија међу Србима и онда када њега више небуде било међу живима. Заиста, примјер за углед, достојан поштовања и сваке подршке, јер некада су задужбинари најприје били владари: цареви, краљеви, војводе и деспоте који су оснивали своје задужбине, а послије пада Српског народа у турско робство, бригу о Цркви Божијој, о обнављању старих и подизању нових храмова преузео је на себе христољубиви и слободољубиви Српски народ постакнут својом дубоком вјером у Бога:
Истину и Правду Његову.

Тако су подигнуте по неприступачним предјелима Србије, Босне, Црне Горе и осталих Српских земаља које су биле у турском робству, многобројне цркве брвнаре, јер њихови титори и приложници нису били некада моћна и богата Српска властела која је изгинула у многобројним ратовима у борби за Крст часни и Слободу златну, већ Српски сељак који у турском робству није смијо ни да игра ни да пјева.

Међутим, у предјелима који су били под влашћу културно напредније и економски имућније Харбушке монархије, Срби су подигли многе своје Православне цркве и манастире, које и данас сведоче о њиховој некадашњој слави и богаству, и докле се простиру земље Србинове!

Напуштајући милом или силом, из економских, политичких и других разлога своја вјековна Српска огњишта, народ Светог Саве са собом често пута ништа друго у туђину није понео осим своје хришћанске, православне и светосавске вјере у Бога, коју је чувао као зјеницу ока свога, и љубави према Цркви Његовој, о чему сведоче многобројни Српски православни хришћански храмови, подигнути широм овог земљиног шара, коима се придружила сада и задужбина Високопречасног оца Радише Нинковића, и његове христољубиве породице.

Оцу Радиши и његовој благочестивој породици, као и свим ктиторима и приложницима овога Светога храма, од нас Срба вјере Светосавске нека је вечна хвала а од Бога небеска награда, за све добро које они у животу своме чине за наше вољено и Богу драго Српство. Амин. Боже дај!

Михаило Микић, свештеник цркве Свети Прокопије, Чајна, Мичиген

Освећен храм Светог Прокопија у Чајни, Мичиген

Октобра 25, 2014 године, Његово Преосвештенство Епископ новограчанички и средњезападно амерички г. Лонгин извршио је освећење храма Светог Прокопија на манастирском имању Светог Николаја Жичког у Чајни, Мичиген, САД.

Саслуживало је једанаест свештеника из Сједињених Америчких Држава и Канаде. У молитвеном присуству неколико стотина верника Владика је похранио честицу моштију Светог кнеза Лазара у трон храма. Певао је хор Светог Николе из Хамилтона, Канада. Овом приликом, епископ Лонгин је даривао задужбинаре - проти Радиши уручио је напрсни крст, а протиници Радмили икону Богородице Тројеручице.

У надахнутој беседи владика је истакао дугогодишњи труд задужбинара, који су од својих скромних прихода (прота Радиша вози камион) уз помоћ добронамерних Срба и Американаца подигли велелепну задужбину породице Нинковић, која ће остати српском православном народу на америчком континенту да сведочи о духу православном и љубави према Светој Мајци Цркви. - Не треба заборавити итекако велику помоћ протине деце Данице, Мирка и Саве, који су пример истинитог хришћанског одгајања деце, истакао је Владика.

После освећења приређена је обилна трпеза љубави и народно весеље, које су улепшали Фолклорна група "Талија" из Београда и чувени певач Андрија Бајић, пријатељ задужбинара Нинковић, који је имао част, да носи Часни Крст у литији око храма.

Велики си Господе и велика су чудеса Твоја!

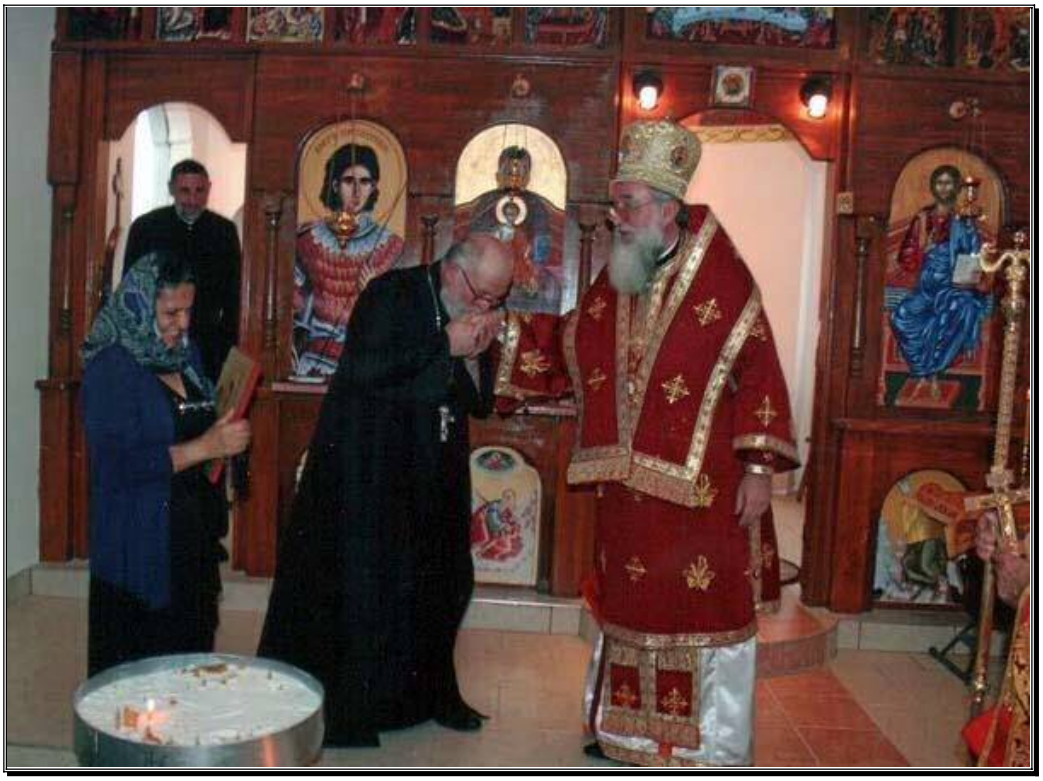

Владика г. Лонгин обавио је освећење храма Св. Прокопије
на манастирском имању Св. Николаја Жичког 25 Октобра 2014 године.
Тим поводом Владика је даривао Задужбинаре – проти Радиши напрсни крст а
протиници Радмили икону Богородице Тројеручице.

Ода ктитору проти Радиши Нинковићу

Кажем себи реч двије напиши,
О ктитору Нинковић Радиши.
Дал' је сунце, блато, или киша,
К светом послу Радиша, јуриша!
Зато данас пред нама се сија,
Света Црква, СВЕТОГ ПРОКОПИЈА!
Свето дело проте нам Радише,
Па се ево о том' песма пише.
Сам подиже Цркву неко каже,
Незнајући да му Бог помаже.
С њим његова породица драга,
То је њему подршка и снага.
Где по који што у помоћ хрле,
Који Бога Свевишњега грле!
Сви ми овде, куд' ми око сеже,
Сам нас прота подвигом претеже.
Имал' среће да се казат смије,
Да нам дође Свети Артемије?
Ја се надам јер Он с' Богом збори,
У манастир Цркву да "претвори".
И посвети Ћелијском Јустину,
Новом свецу, светосавском сину!
И пресветом српском Николају,
Ову Цркву нека на дар дају!
Артемије, тебе прота моли,
Дођи к нама па нас осоколи.
Нека Црква Светог Прокопија,
Светосавским свецима засија!
Да послужи на понос и дику,
Јустиновом верном ученику,
Артемију, новомученику и
Ктитору проти приложнику!
Артемије к'о анђео хита,
Летом летећ' изнад Детроита!
У сусрет му прота журно хрли,
С жуљевитим рукама га грли!

Миладин Р. Шошкић
Детроит, Април 2013

Спортски клуб "Београд" 1979
Испред: Фрања Иванковић, Срба Топаловић, Милош Поповић, Драган Митровић,
Алекса Бабић и син Душан, Војо Корић.
Стоје: Бранко Јовановски, Иван Хорват, Мика Вуичић, Ђорђе Величковић, Дмитар Сарапа, Славко Ненадов,
Јереј Радиша Нинковић и Растко Ристић.

Тим из Виндзора у Лондону 2000 године.
Јереј Радиша Нинковић, тада свештеник цркве Св. Сава у Лондону, са гостима из Виндзора.

Милан Вулетић, Драган Вулетић, Јово Марјановић, Миле Кукурузовић, Младен Вуковић, Стеван Лакић,
Авдија Рамчиловић, Раде Шекарић, Славко Врховац, Слободан Ћућуз, Дане Бруић, Владо Јовић,
Испред: Блаж Мајетић, Владимир Којевић, Срба Топаловић, Горан Миљевић,
Јереј Радиша Нинковић, Душан Вукичевић и Бил Вукановић.

Славко Видаковић и Ђорђе Величковић

Славко Видаковић и Ђорђе Величковић - Веља

Велика дела настају на основу идеја које иницијатори покрену и доведу до остварења.
Срби у Виндзору одувек су имали визионаре који препознају потребе своје заједнице.

Овом приликом споменућемо двојицу неуморних радника који својим делима чине да се Српска заједница у Виндзору представила као једна од науспешнијих у овом делу Канаде и САД.
Предводници у много чему, Ђорђе Величковић и Славко Видаковић покретачи су и оснивачи две дивне организације које су временом постале традиција која ће трајати још дуго, јер има велику подршку како старије тако и млађе генерације у нашој заједници.

Реч је о *Шљива-Фестивалу* и *Крајишком прелу*, који трају 27, односно 21 годину.
Оваква окупљања омогућују да се наш народ састаје, дружи и забавља, а као резултат тога остваре и велика дела доброчинства и помоћи угроженим избеглицама, протераних са својих вековних огњишта, ратној сирочади и другим страдалницима.
Ако томе додамо да наши спортски клубови и друге друштвене организације поступају на сличан начин, онда можемо бити сигурни да наша заједница има будућност.

Порука Светог Владике Николаја: *Богу служити, прецима се одужити и потомке задужити*,
за све њих нису празне речи, већ смисао живљења, рада и одговорности према својој српској и широј заједници у Виндзору и околини.

Четири Српска Олимпијца

Иако бројчано мала, српска заједница у Виндзору изнедрила је велики број спортиста који су привукли пажњу не само локалне јавности, већ и широм Канаде. Међу њима чак четири олимпијца.

Милан Вукадинов, бранио је боје Канаде на шаховској олимпијади у Ла Валети, Малта 1980; Илија Шукунда, четвороструки учесник олимпијаде: 1976, 1980, 1984 и 1988; Милан и Драган Брковић, изабрани олимпијци и несуђени учесници олимпијаде у Москви 1980 године.

Милан Вукадинов

Путем од родне Ченте недалеко од Београда, до шаховске олимпијаде Милан Вукадинов је прошао кроз многобројна искушења и неизвесности током којих је тешко било очекивати неко задовољство и постигнуће. Али, оно је ипак стигло и потврдило старо искуство да човека обликују и стварају изазови а не путеви посути ружама. Награда је стигла у виду прилике да своју нову домовину Канаду представља на шаховској олимпијади 1980 у Ла Валети, Малта.

Из Панчева, где је почео своју шаховску каријеру, као мајсторски кандидат немирног духа и жељан авантура, отиснуо се у бели свет. Прва станица била је Немачка, где је боравио неко време.

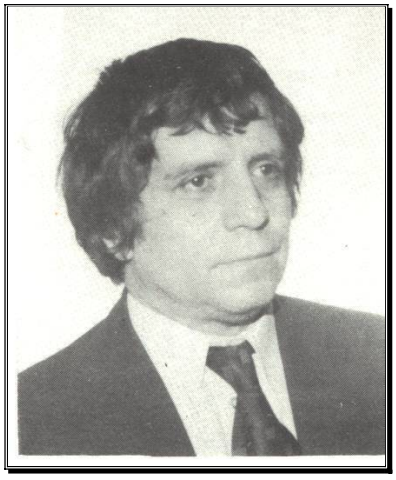

Жеља га је, међутим, вукла преко океана, и тако се обрео у Виндзору 1965 године. Као и сваки нови досељеник, морао је проћи кроз "период прилагођавања" радећи у индустријским предузећима, на пословима на која није био навикнут.

У часовима одмора, често је навраћао у главну градску библиотеку како би пронашао одговарајућу литературу за учење енглеског језика и срео љубитеље књига с којима се најчешће дружио.

Ту је упознао и службеницу градске библиотеке, по имену Ruth, са којом се почео дружити, и на чији наговор је уписао студије Славистике у Виндзору, а потом дипломирао у Лондону.

После завршетка студија добија запослење у главној градској библиотеци у Виндзору, на Центру за стране језике и књижевност. Дружење са Ruth, на радном месту и у слободно време, довело је до брака.

Пошто се запослио и оженио, живот је упловио у мирније воде и по први пут био је у прилици да шаху посвети мало више времена. Треба овом приликом споменути да је имао веома важну подршку своје супруге која га је често пратила на турнирима.

Титулу шаховског мајстора стекао је 1971 године на отвореном првенству Канаде у Хамилтону, а временом је достигао веома висок рејтинг од преко 2400 поена. У својој шаховској каријери постизао је често веома добре резултате у сусретима са познатим светским велемајсторима као што су Епишин, Смирин, Шварцман, Шпрагет и многи други.

Због пословних обавеза није могао да одсуствује на дуже време како би учествовао на интернационалним турнирима у довољној мери како би стекао и велемајсторску титулу.

Зато је с више елана посветио пажњу младим талентима, преносећи на њих своје искуство и познавање шаховске игре. Његов ученик, Реј Стон (Ray Stone) постао је првак Канаде и олимпијац а многи други стасали су у познате шаховске мајсторе.

Током његових 20 година бављења шахом у Канади, предводио је екипу Виндзора на такмичењима у Detroit-Michigan Chess League, и освајао редовно прва места.

Уживао је у дружењу које може само екипно и клупско такмичење пружити правим љубитељима ове древне игре. По повратку са такмичења у Детроиту, често би након преласка границе у ресторану "Trevi Restaurant and Pizzeria", уз пицу и кафу (а понекад и пиво) остали до ситних сати анализирајући тек одигране партије. Милан је био тај који је коментарисао и указивао на евентуалне погрешне потезе и тако држао час шаха после поноћи, што је свакако јединствен случај у тренерској пракси код било ког спорта.

Због своје спремности да на сваком месту и у свако доба дана помогне, био је врло омиљен међу шахистима свих узраста. Ускоро по одласку у пензију престаје да игра турнирски шах, па своје слободно време проводи са супругом Ruth на сређивању библиотеке у Српском центру, која је имала потребу да се уреди и организује на савремен начин.

Вест да је Милан тешко оболео, запрепастила је све његове пријатеље и познанике, широм Канаде и Америке.

У 66 години живота, исувише рано, Милан је напустио овај свет 13 Новембра 2002 године.

Миланов допринос популарисању шаха на овим просторима је неизмеран, али исто тако оставио је трага и у другим друштвеним и спортским активностима.
Био је биран у управе бројних клубова и удружења, где су се његове примедбе и предлози прихваћали са поштовањем и уважавањем.

У сваком друштву био је у центру пажње колико због коментара везаних за свакодневницу али и духовитих шала које нису вређале никога.

Са поносом је у свакој прилици истицао своје српско порекло, толерантан према свакоме, уважавао мишљења других.

Срби у Виндзору могу бити поносни на њега, посебно они који су имали привилегију да се с њим друже, једнако кад је реч о шаху или кроз свакодневне сусрете и разговоре.

Браћа Брковић

Стево Брковић је стигао у Канаду 1926 године, непосредно пред почетак велике светске економске кризе. У потрази за послом нашао се у Виндзору, после вишегодишњег рада у рудницима на северу Канаде. После 29 година самовања одлучио је да оснује породицу. Оженио се 1955 девојком из родног краја, Маром и ускоро стекли три сина, Благоја, Милана и Драгана.
Прворођени Благоје (Блажо) упоредо са студијама на факултету помагао је родитељима у породичној трговинској радњи. Браћа Милан и Драган уз одличан успех у школи постизали су и веома запажене резултате бавећи се спортом.
Од почетка истицали су се играјући кошарку и ускоро постали познати широм северо-америчког континента. Од средњошколског првенства до шампионата Америке захтевало је много напора, истрајности и самоодрицања, у чему су имали велику подршку својих родитеља.
Милан је освајао средњошколско првенство четири а Драган 3 пута. Играјући заједно су постали шампиони Онтариа 1976 и 1977 године.
Менаџери многих универзитетских екипа Канаде и САД запазили су браћу Брковић, пратили њихов сталан напредак кроз средњошколска такмичења и настало је право надметање ко ће успети да их придобије за свој тим.
Michigan State University (East Lansing) био је срећне руке да их ангажује уз добре услове за њихово студирање при истом универзитеском центру.
Већ прве (1978) године освојена је титула првака лиге "десеторица великих", да би следеће освојили и универзитетско првенство Америке.
Допринос Милана и Драгана том успеху био је несумњиво врло запажен, о чему сведоче бројни избештаји са такмичења које је објавила дневна и спортска штампа.
Миланова игра скренула је пажњу селектора националне репрезентације и ускоро облачи дрес Канаде на Пан-америчким играма у Порторику. Непосредно после тога постаје и члан олимпијске екипе Канаде на играма у Москви 1980 године.
У тренутку када је и млађи Брковић именован за члана олимпијске екипе, учешће је отказано због бојкота којег су подстакле САД.
Милан, веома разочаран изјавио је тада: "почеле су приче да ће Американци бојкотовати олимпијске игре и ми смо се надали да Канада неће следити... Већина нас смо били 21 или 22 године, деца уствари, али довољно одрасли да схватимо да друге прилике за нас неће бити. Када нам је тренер саопштио вест били смо разочарани". Алтернатива да се организује неко такмичење као накнада за пропуштену прилику није га интересовала:
"Нисам био заинтересован, није то исто..."
И тако, када се политика умеша тамо где јој није место, снови остају недосањани, циљ коме се стремило годинама, уз много труда и зноја, остаје неостварен.
Колики је жал за пропуштеном приликом, знају само спортисти.
Од престанка спортске каријере Милан се бави веома успешно својом фирмом која обухвата већи број пословно-станбених зграда, а власник је и пиваре Walkerville brewery у Виндзору.

Најстарији од тројице браће, Благоје-Блажо, финансијски стручњак и економиста.
Био је веома ангажован у бројним српским организацијама, посебно Српској цркви где је годинама био члан Савета Канадске Епархије, и потпредседник у Српској Народној Одбрани.
Драган је у спортском животу у стопу пратио старијег брата до краја, и као круна свих успеха нашли су се у кући славних спортиста (Hall of Fame) у родном граду Виндзору.
Драган има своју осигуравајућу фирму у Лас Вегасу, САД.

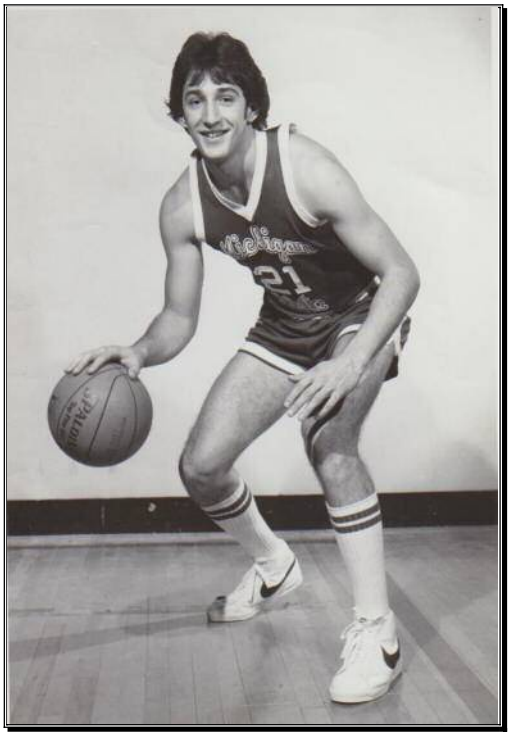

Драган

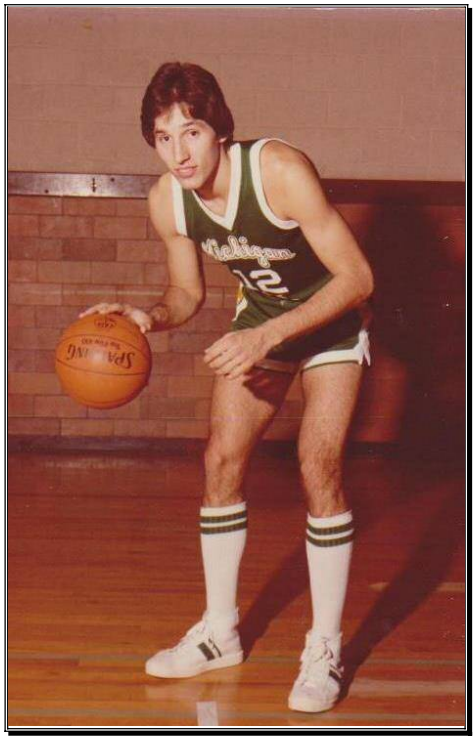

Милан

Мара и Стево Брковић прате игру својих синова на ТВ

Илија Шукунда

Као средошколац Илија Шукунда се успешно бавио лаком атлетиком, посебно тркама са препонама (track hurdler). Због постигнутих резултата у овој спортској дисциплини у *Walkerville Secondary School* добија стипендију на *Wayne State University, Michigan.*
Међутим, више случајан сусрет са познатим мачевалачким стручњаком Иштваном Даношијем на овом универзитетском центру, учинио је да се Илија посвети мачевању, чији је, како сам каже, постао вечити заробљеник.
Бављење овим спортом толико је обузело Илију да је то постало "начин живљења" којему се потпуно предао.
Сваки тренинг предвиђен од стране тренера дуплиран је самоиницијативно.
Упорност се исплатила у виду победа, трофеја и признања.
Први значајан успех је освајање другог места на државном првенству Канаде 1975 године и прво место на Зимским играма исте године.
Следеће године већ је члан екипе Канаде на олимпијским играма у Монтреалу,
а учествовао је на још две олимпијаде.
На олимпијади у Москви није учествовао због бојкота Канаде и других западних земаља предвођених од стране САД.
На првенствима Канаде 1975, 1978 и 1979 освајао је сребрене медаље.
На Пан-америчким играма 1979 године у Порторику пласирао се у финална такмичења. Друго место припало му је и на играма Комонвелта у Глазгову 1978 године.
На отвореном међународном турниру у Вроцлаву (Пољска) исте године надмоћно осваја прво место.
Већину наведених успеха забележио је након што се опоравио од тешких повреда које је задобио на радном месту осмог марта 1978 године. Један од гостију нанео му је тешке повреде ножем.
Много је упорности, чврсте воље и истрајности требало да се од већ отписаног и као спортисте прежаљеног случаја, поново уздигне до победничких постоља.
После завршетка такмичарске каријере посветио се тренерском позиву и то веома успешно.
У времену 1978-1993 био је тренер на Универзитету у Виндзору, а потом на Carleton College у Отави.
Током 15 година у Виндзору, његови тимови редовно су заузимали једно од прва три места.
Од укупно 39 трофеја додељених победницима на универзитетским такмичењима у том периоду, његови тимови освојили су 25, што је у историји тог такмичења остало до тада, а и до данас, незабележено.

Илија је рођен 10 априла 1949 године у Виндзору.
Завршио је студије на факултету за енглески језик и књижевност у Торонту 1972 године.
Са сестром Станом веома успешно и дуго је водио угоститељску радњу *"St. Clair Tavern*" у Виндзору, коју су наследили од родитеља.

******

Протојереј о. Владимир Вранић са најмлађима полазницима школе испред цркве Грачаница

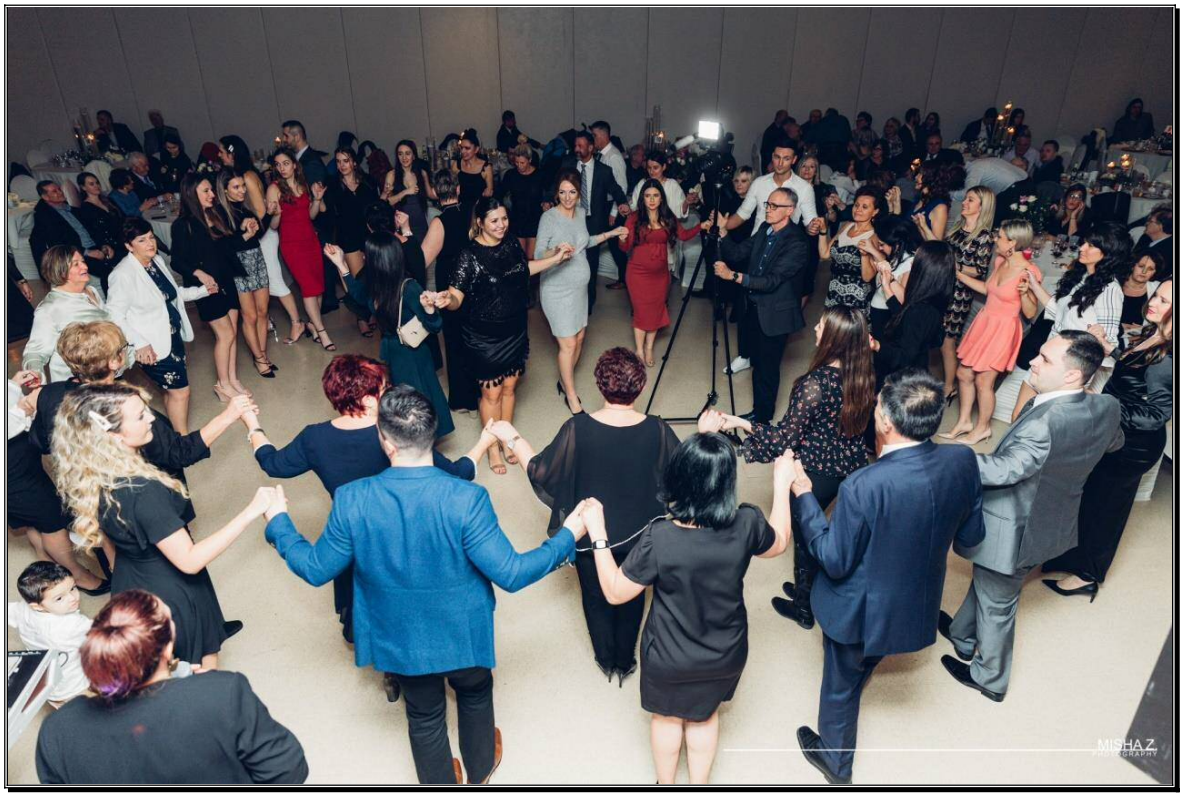

На слици Мише Загорца забележен је детаљ са једне од многих забава у Српском центру.
У средини кола Цвијан Радовановић - Цицо снима догађај на видео камери.

Хала цркве Свети Димитрије за време једне фолклорне приредбе

Црква Свети Димитрије има знатно мање простора,
али зато лепо уређеног за пријатно дружење и забаву на отвореном током летњих дана.

Свештеник Цркве Света Петка о. Мирољуб Тодоровић - служба на отвореном за време прославе Васкрса.

Млади чланови цркве у народној ношњи – традиција има будућност

Велика спортска дворана и многи терени поред цркве увек су на располагању за спортску активност

Део насеља *East Riverside* и један од многих паркова у том делу града, где живи велики број Срба. У горњем делу слике је Детроит ривер, а иза њега је Мичиген, УСА.

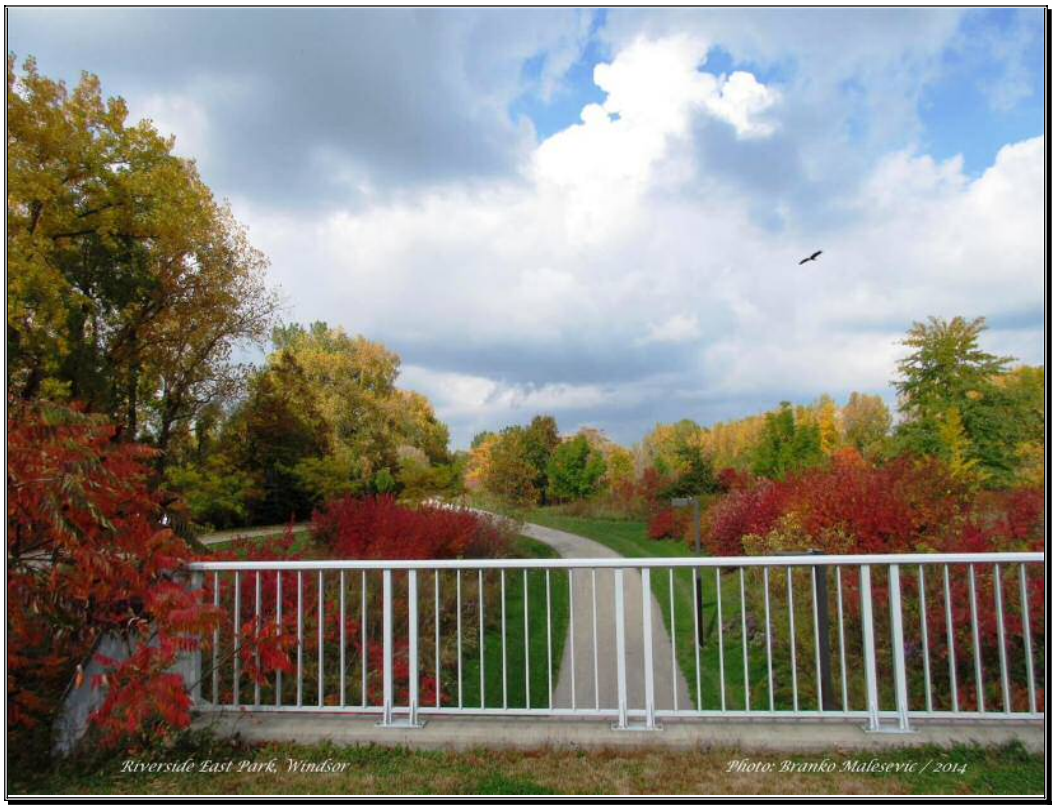

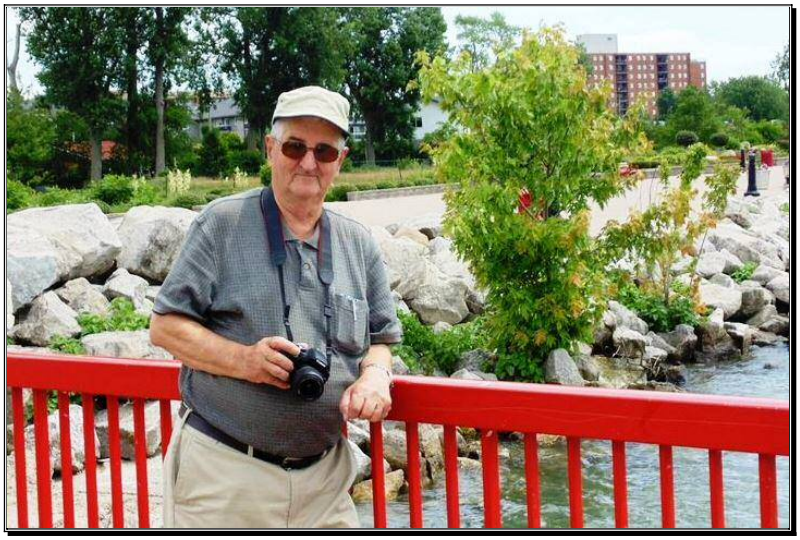

Бранко Малешевић
Photo by: Doug Bell, 2012

Белешка о аутору

Од оснивања спортског клуба ''Виндзорски Срби'', односно од уједињења ''Мепл Лиф''-а и ''Србије'' 1973 године, у чему је одиграо важну улогу, аутор се бавио прикупљањем података о спортским активностима Срба, о животу српске заједнице и историји града Виндзора у којем Срби живе од 1910 године. Уређивао је *''Спортске Вести''* спортског клуба ''Виндзорски Срби'', *''Шаховски Билтен''* Српског шаховског удружења, *"Chess News"* (Windsor Chess Club), *"The Maple Leaf Cyclist", "The Maple Leaf Bulletin" (*Maple Leaf Cycling Club, Windsor).

Књига ''*Спортска активност Виндзорских Срба 1929 -1979''* објављена 1980 године, прва је такве врсте у Канади, где су спортске активности једне етничке групе икада описани, а 1980 године штампана је књижица *''Радник и Ратник Јанко Мајсторовић''* на основу приче о свом животном путу овог нашег исељеника.
Као секретар одбора за прославу 200-те годишњице рођења Вука Стефановића Караџића, учестовао је у доношењу и реализацији веома богатог програма прославе, који је трајао током читаве године.
Оснивач је и први председник шаховског клуба *''Светозар Глигорић''* у Виндзору и *Српској Шаховској Удружења у* Онтариу.
О неким од ових активности писао је за *Вечерње Новости*, *Вести*, *''Завичај'', Радио Београд, Глас Канадских Срба и Американски Србобран*.

... од истог аутора ...

1. *С.К. Виндзорски Срби 1973-1976*
2. *Спортска активност Виндзорских Срба 1929 -1979*
3. *Јанко Мајсторовић – радник и ратник 1980*
4. *John Maystorovich – worker & warrior 1980*
5. *Прослава 200 годишњице рођења Вука Стефановића Караџића 1787-1987*
6. *Chess News Bulletins 1997*
7. *Билтени Српског шаховског удружења 1998 -2001*
8. *Срби у Виндзору 1910 -2023 II издање*
9. *Балоте клуб "Виндзорски Срби" 2020*
10. *Serbian Chess Association 1998 – 2020*
11. *The Maple Leaf Cyclist 2022*
12. *My Chess Book 1995 – 2013 2023*
13. *Срби у Виндзору и Шах 2023*
14. *Спортска активност Виндзорских Срба 1929 - 2023*
15. *Sports activities of Windsor Serbs 1929 – 2024*
16. *Milan Vukadinov - chess olympian 2024*
17. *Милан Вукадинов – шаховски олимпијац 2024*
18. *From Kukulje to Windsor 2024*
19. *Од Кукуља до Виндзора 2024*
20. *Срби у Виндзору 1910-2025 IV издање 2025*
21. *Судбина једне крушке и друге приче 2025*

Credits and acknowledgements

1. History of Windsor/The Architectural Conservation Advisory Committee
2. Census Canada
3. Thus Fell Tecumseh/Wikipedia
4. Chief Tecumseh/Encyclopedia/Wikipedia
5. Best of The Times Magazine, Windsor
6. Doug Bell/Info/Photos
7. Windsor Star/Archives/Photos
8. Isadore Toulouse Bebamikawe/Info:Walpole Island 2012
9. www.nickmanojlovic.com
10. www.alexanderzonjic.com
11. Олга Марковић/Досељавање Срба у Канаду
12. Перо Булат/Досељавање Срба у Канаду
13. Dresden Museum/Underground Railroad/Uncle Tom`s Cabin

Фотографије:
Већи део фотографија снимио је аутор ове књиге,
а остале су узете из разних архива, црквених и горе наведених извора.
Фотографије на којима се налази име аутора сачуване су.
Ако неко препозна своју фотографију, молим да се јави како би податак био архивиран.

branko_malesevic@yahoo.ca

19.11.2025

Sponsored by:

*

SAWS

Since 1973

Sports Activities of Windsor Serbs

Collecting - Recording – Publishing

*

Branko Malesevic

3007 Stillmeadow Road Windsor, ON N8R 1N2

*

branko_malesevic@yahoo.ca

Photo: Branko Malesevic

This Monument is dedicated to
Dr. Lazar Jovanovic M.D., C.C.F.P., 1911-2004.
It stands in recognition & appreciation for his tireless service
and overwhelming dedication to the Italian community and all
of his patients.